

Begrutting Dantumadiel 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Inleiding.....	5
Programma 1: Ynwenner en Bestjoer	10
Programma 2: Mienskip.....	14
Programma 3: Soarch en Wolwêzen.....	17
Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	22
Programma 5: Wenjen en Omjouwing.....	25
Programma 6: Iepenbiere Romte	29
Algemiene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien	31
Overhead	33
Heffing VPB	34
Onvoorzien	35
Geprognotiseerde balans per 31 december	36
De meerjarenbegroting 2023 - 2026.....	37
Paragraaf lokale heffingen.....	39
Paragraaf weerstandsvermogen	47
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	52
Paragraaf financiering.....	56
Paragraaf bedrijfsvoering.....	59
Paragraaf Verbonden partijen	63
Paragraaf grondbeleid	78
Vaststellingsbesluit	80

Voorwoord

Hierbij bieden wij u de begroting 2023 aan.

Elk jaar maakt de gemeente een begroting voor het volgende jaar. In de begroting staat welke plannen en ambities we hebben, wat ze kosten en hoe we dat gaan betalen.

Dit is de eerste begroting binnen de bestuursperiode 2022-2026. We presenteren opnieuw een sluitende begroting. Daar zijn we trots op, het betekent dat Dantumadiel er voor komend jaar financieel goed voor staat. Dit komt met name door de herijking van het gemeentefonds. Doordat het fonds vanaf 2023 anders wordt verdeeld ontvangen we als gemeente structureel meer geld van het Rijk. Er hoeft dus niet bezuinigd te worden. En we kunnen weer het nodige investeren, zonder de onroerende zaakbelasting (ozb) extra te verhogen.

Met de inkomsten gaan we onder andere de voorzieningen op peil brengen en houden. We hebben extra geld begroot voor uitbreiding van scholen, een sporthal in Feanwâlden en het sportbeleid in het algemeen. We willen de woningbouw een boost geven. En onze inwoners en ondernemers helpen en steunen op het gebied van energie en duurzaamheid.

2023 wordt voor onze gemeentelijke organisatie een belangrijk jaar. Op 1 januari 2024 stopt de ambtelijke samenwerking tussen ons en buurgemeente Noardeast-Fryslân. Vanaf dan gaan we zelfstandig verder. De begroting staat daarom voor een belangrijk deel ook in het teken van de bouw van onze nieuwe, robuuste organisatie. Met een goede dienstverlening en korte lijnen.

Ik sluit af met een dankwoord aan een ieder die bij heeft gedragen aan deze sluitende begroting. Zoals gezegd, zetten we alles op alles om Dantumadiel financieel stabiel te houden en te laten floreren. Dit doen we als college niet alleen, maar met een ambitieuze raad, betrokken organisatie en uiteraard onze elf prachtige dorpen.

Het college van Burgermeester en Wethouders,

Rommy Kempenaar
Wethouder Financiën

Inleiding

Uitgangspunten van de begroting

Uitgangspunt voor het opstellen van de begroting 2023-2026 is de Perspectiefnota. Na vaststelling van de perspectiefnota op 7 juni 2022 zijn er nog diverse mutaties geweest welke van invloed zijn op het begrotingsaldo.

Uitgangspunten bij de begroting 2023-2026

De provincie heeft als toezichthouder een wettelijke plicht om gemeentelijke begrotingen te toetsen op structureel en reëel evenwicht. De toetst vindt eerst plaats op het begrotingsjaar en indien deze niet in evenwicht is, moet aangetoond worden dat het evenwicht uiterlijk in de laatste jaarschijf van de meerjarenraming wordt hersteld. Hierbij mag geen sprake zijn van een opschuivend meerjarenperspectief waarbij in de opvolgende begrotingen alleen de laatste jaarschijf sluit. Het is dus belangrijk om het begrotingsjaar structureel in evenwicht te hebben en houden.

Voor het financieel beleid wordt als uitgangspunt genomen dat er ruimte voor nieuw beleid aanwezig is als er een structureel en reëel sluitende begroting is waarbij ook het eerste jaarschijf sluit. Het andere uitgangspunt is dat de algemene reserve van voldoende niveau is.

Algemene financiële uitgangspunten

De algemene technische uitgangspunten bij het opstellen van de begroting 2023 zijn:

- De raming van lasten en baten van bestaand beleid vindt plaats op basis van analyses en niet uitsluitend op basis van inflatie indexering.
- De meicirculaire van het gemeentefonds wordt structureel verwerkt. De september- en december circulaire worden incidenteel voor het lopende jaar en het jaar T+1 verwerkt.
- De raming van gemeentelijke bijdragen aan externe instanties vindt plaats op basis van ervaringscijfers en recente ontwikkelingen.
- Voor de meerjarenbegroting wordt geraamd op basis van constante prijzen.
- Structurele lasten worden gedekt door structurele baten en incidentele baten zijn dekkingsmiddel voor incidentele lasten.
- De algemene reserves en de weerstandscapaciteit voldoen aan normen die zijn gebaseerd op een risicoanalyse opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.
- De financierings- en schuldpositie en het kasstroomsaldo voldoen aan de normen van de Economische Monetaire Unie (EMU) en de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF).
- In de begroting wordt ruimte gelaten voor onderhoud van kapitaalgoederen conform de door de raad vastgelegde kwaliteitsniveaus.
- Vrijvallende kapitaallasten van vervangingsinvesteringen met betrekking tot de bedrijfsvoering blijven beschikbaar voor noodzakelijke vervangingen in de bedrijfsvoering.

Technische begrotingsparameters

Bij het opstellen van de begroting wordt uitgegaan van de volgende parameters:

Begrotingsparameter	Aan te houden waarde
Prijseffect bij interne budgetten (m.b.t. de leveringen binnen de gemeente)	Geen vaste aanpassingen, maximaal volgens de prognose van de HCPI (geharmoniseerde consumentenprijsindex) van het Centraal Planbureau (CPB) het Centraal Economisch Plan (CEP) van maart 2022: 2,2%.
Prijseffect bij externe budgetten (uitgaven)	Geen vaste indexering, eveneens maximaal volgens CPB-prognose van de HCPI 2022: 2,2%.
Rente % (voor interne verrekeningen: kosten kort geld, rekenrente reserves, kapitaallasten)	Uitgegaan wordt van het volgens BBV-bepalingen berekende omslagpercentage. Voor 2023 is deze vastgesteld op 0,6%.
Cao-loonstijgingspercentage (betreft stijging bovenop periodieke loonstijging)	Loonvoet sector overheid op basis van CBP CEP raming maart 2022: 3,6%.

Uitgangspunten tariefbeleid

In het hiernavolgende schema zijn de uitgangspunten voor de componenten van het tariefbeleid opgenomen.

(Belasting)tarieven	Uitgangspunten
Onroerendezaakbelasting (OZB)	Voor de OZB wordt het volgende uitgangspunt gehanteerd: We bevriezen de inkomsten voor de OZB eenmalig voor 2023.
Afvalstoffenheffing	100% kostendekkend, inclusief de component BTW–compensatie.
Rioolrechten	100% kostendekkend, inclusief de component BTW–compensatie.
Leges	Verhoging tarieven afhankelijk van kostenniveau, berekend op basis van het model opgesteld door de Adviesgroep Nederlandse Gemeenten (ANCG-model).
Tarieven sportaccommodaties (binnen– en buitensport)	Gelijkblijvende tarieven ten opzichte van 2022.

Van deze algemene uitgangspunten kan met betrekking tot de OZB-tarieven worden afgeweken op basis van een politieke afweging tussen bezuinigingen op uitgaven voor de burger versus tariefverhogingen voor de burger.

Uitgangspunten beleidsindicatoren

De uniforme set van beleidsindicatoren is voorgeschreven door het BBV. Hierin is aan de gemeenten opgelegd gebruik te maken van een basis set van beleidsindicatoren voor de begroting en de verantwoordingsstukken. Het doel hiervan is om de resultaten van beleidsmatige inspanningen van gemeenten beter inzichtelijk te maken en te kunnen vergelijken met het landelijke gemiddelde.

De set van beleidsindicatoren is ondergebracht bij het betreffende programma binnen de begroting. Een klein aantal beleidsindicatoren welke betrekking hebben op de eigen organisatie worden door de gemeenten zelf ingevuld. Voor de overige beleidsindicatoren dient gebruikt te worden gemaakt van de website www.waarstaatjegemeente.nl. Ook de definities van de diverse beleidsindicatoren worden op deze website nader toegelicht. Voor wat betreft de actualiteit van de maatstaven kunnen grote verschillen bestaan. Het jaar waarover wordt gerapporteerd staat bij de betreffende indicator vermeld.

Resultaat begroting 2023-2026

In de onderstaande tabel ziet u de meerjarige begrotingssaldi zoals deze in de begroting 2023 zijn opgenomen.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Geraamde saldo van baten en lasten per programma						
1: Ynwenner en Bestjoer	-2.643	-3.249	-3.728	-4.165	-4.154	-4.152
2: Mienskip	-2.880	-3.108	-3.026	-2.859	-3.034	-3.026
3: Soarch en Wolwêzen	-22.269	-23.592	-23.442	-23.292	-23.231	-23.070
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-219	-684	-424	-412	-274	-274
5: Wenjen en Omjouwing	-487	-770	-944	-738	-716	-712
6: Iepenbiere Romte	-3.903	-4.635	-5.060	-5.312	-5.390	-5.336
Algemiene dekkingsmiddels	43.963	42.764	45.672	48.070	49.299	46.552
Overhead	-6.833	-7.416	-7.182	-7.020	-6.965	-7.045
Heffing VPB	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	4.729	-690	1.865	4.273	5.535	2.937
Toevoegingen & onttrekkingen aan reserves						
Toevoegingen aan reserves	-3.802	-1.220	-563	-563	-418	-418
Onttrekkingen aan reserves	3.083	4.143	1.632	777	419	384
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-719	2.923	1.069	214	1	-34
Geraamde resultaat	4.010	2.232	2.934	4.487	5.536	2.903
Waarvan incidentele baten en lasten			-180	-20		
Waarvan structurele baten en lasten			3.114	4.587	5.536	2.903

Het geraamde resultaat wordt gecorrigeerd met incidentele baten en lasten om zo een goed beeld te krijgen van het structurele exploitatiesaldo. Het te corrigeren bedrag voor 2023 bestaat uit de toevoegingen en onttrekkingen aan de Algemene Reserve, per saldo een bedrag van € 180.000 (lasten) met name als gevolg van huisvesting CNS en de verkiezingen (PS en waterschap 2023 en Europees Parlement 2024).

Structurele positie

De structurele positie van de gemeente zijn jaarlijks terugkerende baten en lasten die opgeteld tot een saldo leiden. Een plus-bedrag betekent een overschot een min-bedrag betekent een tekort. De tekorten moeten opgelost worden door jaarlijks terugkerende baten (inkomsten) te verhogen of door het verminderen van jaarlijks terugkerende lasten (uitgaven). Dat laatste betekent dat er bezuinigd wordt.

Van perspectiefnota naar begroting

Verschillenverklaring

Ten opzichte van de perspectiefnota wijkt de begroting op een aantal onderdelen af. In onderstaande tabel worden de wijzigingen weergegeven.

Begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026:

verschillenanalyse op hoofdlijnen

	2023	2024	2025	2026
Geraamd resultaat PPN 2023-2026	2.814	4.034	5.189	2.675
1. Ynwenner en Bestjoer				
2. Mienskip				
3. Soarch en Wolwêzen				
<i>Reëel begroten lasten sociaal domein</i>	-210	-210	-210	-210
<i>Opvang vluchtelingen Oekraïne</i>	-3.260			
<i>Rijksinkomsten vluchtelingen Oekraïne</i>	3.260			
4. Wurk, Bedriuw en Rekreaasje				
5. Wenjen en Omjouwing				
<i>Energieneutraal Driezum</i>	-50			w
<i>Nadeel ivm invoering Omgevingswet</i>	-195	-195	-195	-195
<i>Woonwagenbeleid</i>	-135			w
6. Iepenbiere Romte				
Algemeine dekkingsmiddels				
<i>Verhoging stelpost Jeugd naar 100% cf. VNG</i>		316	291	292
<i>Opbrengsten OZB cf. cohier 2022</i>	300	300	300	300
<i>Stijging gasprijzen (stelpost)</i>	-100	-100	-100	-100
<i>Stijging kosten ICT AFAS-personeel</i>	-25	-25	-25	-25 bc
<i>Leerwerkbanen</i>	-47	-69	-69	-47 bc
Overhead				
Heffing VPB				
Onvoorzien				
<i>Overige verschillen</i>	209	367	286	166
<i>Onttrekkingen reserves</i>	373	69	69	47
Concept begroting 2023-2026	2.934	4.487	5.536	2.903

Eenmalige positie

Bij de eenmalige positie richten wij ons op de Algemene reserve. De Algemene reserve is onderdeel van het eigen vermogen van een gemeente. Dit eigen vermogen is het saldo van de bezittingen en de schulden op de gemeentelijke balans. De Algemene reserve is de buffer voor het opvangen van risico's en tegenvallers. Bij de beoordeling van de eenmalige positie hanteert Dantumadiel het uitgangspunt dat de minimale omvang van de Algemene reserve op 1 januari 2023 minimaal de benodigde weerstandcapaciteit moet bevatten. Op basis van de laatste actualisatie van NARIS bedraagt de benodigde weerstandscapaciteit € 1,30 miljoen.

Met betrekking tot de eenmalige positie is in onderstaande tabel de stand van de Algemene reserve van Dantumadiel per 1 januari 2022 als uitgangssituatie genomen. Hierbij is rekening gehouden met de doorlopende verplichtingen en met onttrekkingen en toevoegingen in 2023. De geraamde toevoegingen en onttrekkingen (meerjarig) zijn op dit saldo gemuteerd, zodat er een saldo op basis van rechten en verplichtingen ontstaat. In de bijlagen is een uitsplitsing gemaakt van de vermeerderingen en verminderingen in de Algemene reserve.

(x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Stand Algemene reserve 1 januari	€ 4.628	€ 7.049	€ 6.049	€ 5.925	€ 6.021
Totaal vermeerderingen	€ 5.722	€ 165	€ 165	€ 165	€ 165
Totaal verminderingen	€ -3.301	€ -1.165	€ -289	€ -69	€ -47
Stand Algemene reserve 31 december	€ 7.049	€ 6.049	€ 5.925	€ 6.021	€ 6.139
Minimaal benodigde weerstandscapaciteit	€ 1.300	€ 1.300	€ 1.300	€ 1.300	€ 1.300
Overschot Algemene Reserve	€ 5.749	€ 4.749	€ 4.625	€ 4.721	€ 4.839

Prognose ontwikkeling Algemene Reserve (op basis van incidenteel resultaat)

Verloop Algemene Reserve Dantumadiel (bedragen x 1000)	TOTAAL
Stand o.b.v. concept jaarstukken 2021	4.628
Resultaatsbestemming jaarstukken 2021	4.009
Ov. toevoegingen 2022 o.b.v. (concept)besluitvorming	1.713
Onttrekkingen 2022 o.b.v. (concept)besluitvorming	<u>-3.301</u>
Prognose stand bij jaarstukken 2022	7.049
Prognose onverdeeld resultaat 2022 (incl. meicirculaire)	2.982
Incidenteel resultaat meerjarenperspectief 2023-2026	<u>4.248</u>
Geprognosticeerde stand Algemene Reserve in MJB per 2027	<u><u>14.279</u></u>
Minimaal benodigd weerstandsvermogen	1.300
Solvabiliteit tenminste 20% --> Algemene Reserve >=	5.837
Norm 4x weerstandsvermogen (actueel)	5.200

Overige actuele financiële ontwikkelingen

Inflatie als gevolg van prijsstijgingen en loonontwikkeling

De afgelopen maanden is er sprake van de hoogste inflatie sinds de Tweede Wereldoorlog, met name als gevolg van de sterk gestegen energieprijzen, maar ook de sterk gestegen grondstofprijzen. De druk op de rente neemt toe na aangekondigde en inmiddels doorgevoerde renteverhogingen door de ECB (zeer recent nog 75 basispunten). De looneisen vanuit de vakbonden nemen fors toe en zijn bijvoorbeeld in de nieuw afgesloten cao voor NS-personeel ook daadwerkelijk geëffectueerd. Voor de gemeentelijke cao kan dit ook flinke gevolgen hebben. Vanwege de compensatie van loon- en prijsontwikkelingen verwachten we als gemeente hiervoor door het rijk te worden gecompenseerd via het Gemeentefonds. De compensatie loopt meestal achter de werkelijke ontwikkeling van de lonen en prijzen aan.

Omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet is nog steeds onzeker. De Eerste Kamer neemt naar verwachting in november een besluit over de definitieve invoering per 1 januari 2023. In de begroting is de invoering per 1 januari 2023 als uitgangspunt genomen voor de ramingen (van onder andere de legesinkomsten).

Stelpost Jeugdzorg

De stelpost Jeugdzorg is voor 100% opgenomen in de begroting. Het saldo van lastenverlagingen (als gevolg van de deal die is gesloten met het rijk om de € 500 miljoen van de Hervormingsagenda voor rekening en risico van het rijk te laten komen. De stelpost is geactualiseerd naar het laatste bericht dat we van de VNG daarover hebben ontvangen.

Ravijn vanaf 2026

Zoals ook in de brief aan de raad in juni en september aangegeven, hebben we ten aanzien van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds te maken met grote onzekerheden. Het zogenaamde "ravijn" als gevolg van het loslaten van de "trap op-trap af"-systematiek en het handhaven van het restant van de opschalingskorting vanaf 2026 betekent voor de gemeenten macro een kleine € 6 miljard aan ombuigingen. En dat neemt ieder jaar verder toe vanwege gemist volume-accres (alleen loon- en prijsontwikkelingen tellen nog mee). Het gepresenteerde begrotingsresultaat moet mede in dit licht worden bekeken.

Programma 1: Ynwenner en Bestjoer

Waar gaat programma 1 'Ynwenner en Bestjoer' over?

Programmaportefeuillehouder: N.L. Agricola, R. Kempenaar

Inleiding:

Het gemeentebestuur van Dantumadiel gaat voor een sterke autonome en herkenbare gemeente die dichtbij haar inwoners staat. De samenwerking tussen gemeente, inwoners en ondernemers staat daarbij centraal. Het opheffen van de centrumregeling zorgt ervoor dat hier de komende bestuursperiode nog meer de nadruk op komt te liggen. Het gemeentelijke bestuur komt daarmee de komende periode voor een grote uitdaging te staan als het gaat om de opbouw van de nieuwe organisatie en de bijbehorende ontvlechting van gemeente Noardeast Fryslân. De gemeente Dantumadiel gaat zich de komende tijd vol inzetten op de opbouw van een nieuwe eigen organisatie, waarbij Dantumadiel een toegankelijke organisatie wil zijn met focus op klantgerichte dienstverlening welke goed is toegesneden op de toekomst. Dit voortkomend uit de kernwaarde van het coalitieakkoord 'Sosjaal en Tichtby'. Hierbij is de doelstelling om in ieder geval de dienstverlening op het niveau te behouden zoals het nu is en om alle inwoners een passend digitaal of fysiek kanaal te bieden om contact te zoeken met de gemeentelijke organisatie. Belangrijk speerpunt is om rekening te houden met de huidige krapte op de arbeidsmarkt. Dantumadiel wil inzetten op aantrekkelijk werkgeverschap en talentontwikkeling.

De basis voor een sterke autonome gemeente wordt gevormd door een robuuste financiële positie met oog voor structurele en incidentele kosten. Het opstellen van een toekomstbestendige lange termijn visie van de financiële positie en een overzichtelijke financiële verantwoording zullen hierbij de speerpunten zijn.

Ook veiligheid is een kerntaak van de overheid en in het bijzonder ook van de gemeente. Het realiseren en behouden van een veilige woon- en leefomgeving is een terugkerend en actueel onderwerp en staat daarom altijd hoog op de politieke agenda. Hoewel de gemeente een regierol heeft als het gaat om veiligheid en ook de kaders voor het (integraal) veiligheidsbeleid vaststelt, opereert de gemeente in een speelveld met veel spelers (ketenpartners). Belangrijk is om op de samenwerking te blijven investeren. Tevens zal er verder worden ingezet op het voorkomen en bestrijden van ondermijning in de gemeente. Het gevoel van veiligheid wat wordt ervaren door de inwoners is daarbij een belangrijke maatstaaf.

Onze democratie is een groot goed. Daar is ook in Dantumadiel veel aandacht voor. Het is van belang dat inwoners centraal staan en invloed hebben op en de eigen woon- en leefomgeving. We bieden inwoners heldere kaders voor burgerparticipatie: we geven als overheid ruimte en duidelijkheid.

Doelen	Activiteiten
De dienstverlening op het zelfde niveau behouden ondanks ontvlechting.	
	Klant in Focus Tool gebruiken om de klanttevredenheid voor en na ontvlechting te meten.
	Één loket aanbieden voor dienstverlening richting inwoners en ondernemers voor afhandeling van het grootste gedeelte van de vragen.
	Voor elke inwoner en ondernemer een passend kanaal aanbieden om contact te zoeken met de gemeente (digitaal of fysiek).
Aantrekkelijk werkgever worden in de nieuwe organisatie	
	Traineeships bieden en talent tot bloei laten komen.
	Secundaire arbeidsvoorwaarden aantrekkelijk maken.
	Enthousiasmeren van studenten van de diverse scholen (LBO, MBO, HBO) in de regio.
	Rol voor hogescholen bieden in de opbouw van de organisatie.
	Een werkomgeving creëren waarin werknemers zich kunnen ontplooiën.
Veilige woon- en leefomgeving versterken.	Onderzoek doen naar veiligheidsgevoel in de gemeente om doel SMART te kunnen maken.
	Project veilig buitengebied uitvoering geven (gericht op ondermijning).
	Project bedrijventerreinen (gericht op ondermijning)
	Bibobscan uitvoering geven.
	Signaaltafel bijeenkomsten uitvoering geven.
	Meerjarige visie ontwikkelen op inzet en prioritering toezichthouders publiek domein.
	Voorkomen jeugdoverlast door inzet jeugdboa en stakeholders.
Burgerparticipatie faciliteren waar nodig en te handelen vanuit de ja mits houding.	
	Proces voor participatie verbeteren door duidelijke kaders vast te leggen.
	Memo Contactmomenten in de praktijk brengen.
Robuuste financiële positie behouden zowel incidenteel als structureel	
	Lange termijn visie opstellen financiële situatie.
	Beheersbaar houden van de exploitatiekosten van de organisatie te benchmarken aan de huidige kosten van de centrumregeling.
	Meetbaar maken in samenwerking met financiën (dashboard)

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Dienstverlening</i>
Programmaplan Opbouw Dantumadiel 2024
Visie 'Dantumadiel krijgt het voor elkaar'
<i>Veilige woon en leefomgeving</i>
Veiligheidsagenda Dantumadiel 2020 – 2023: Mei elkoar foar feiligens
Regionaal Beleidsplan Veiligheid Noord-Nederland 2020 – 2023 (Politie)
Beleidsplan Veiligheid 2019 – 2022 (Veiligheidsregio Fryslân)

Onderwerp beleidsdocumenten
Samenwerkingsovereenkomst Veiligheidshuis Fryslân
Convenant Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC)
Beleidsregels artikel 13b Opiumwet (2019)
<i>Krachtig en eigentijds bestuur</i>
Raadsakkoord 2022-2026
Coalitieakkoord 'Sosjaal en Tichtby'
Sociaal Economisch Masterplan en Agenda Netwerk Noordoost (ANNO)
<i>Gezond financieel beleid voor de lange termijn</i>
Financiële beleidsdocumenten (begroting, meerjarenraming, jaarrekening en perspectiefnota)

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Gemeente Dantumadiel Noardeast-Fryslân	Via een centrumregeling en een dienstverleningshandvest is de ambtelijke dienstverlening door Noardeast-Fryslân aan Dantumadiel vastgelegd en daarmee is de gemeente Noardeast-Fryslân een belangrijke partij bij het realiseren van doelstellingen door alle programma's heen.
Veiligheidsregio Fryslân (VRF), onderdeel veiligheid	Belangrijke partner bij het realiseren van een veilige woon- en leefomgeving.
Vereniging van Friese Gemeenten	De VFG behartigt de belangen voor alle Friese gemeenten, totaal 18.
Vereniging van Nederlandse Gemeenten	De VNG behartigt de belangen voor alle Nederlandse gemeenten.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2023	0,11	n.v.t.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2023	0,11	n.v.t.
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2023	346,48	n.v.t.
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2023	0,00	n.v.t.
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	2021	2,00	7,00
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2021	0,50	1,80
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2021	2,60	4,30
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2021	0,50	1,30
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2021	3,40	6,10

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Formatie	Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari, uitgedrukt in fte per 1.000 inwoners.	Eigen gegevens
Bezetting	Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is (inclusief boventallige werknemers), dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Het aantal fte wordt uitgedrukt per 1.000 inwoners.	Eigen gegevens

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Apparaatskosten	Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.	Eigen begroting
Externe inhuur		Eigen begroting
Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.	Bureau Halt
Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.	CBS
Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).	CBS
Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.	CBS
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.	CBS

Overzicht baten en lasten 2023 Programma 1: Ynwenner en Bestjoer

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Bestuur	0	-1.731	-1.731
Dienstverlening	227	-585	-357
Veiligheid	44	-1.684	-1.640
Totalen voor mutaties reserves	271	-4.000	-3.728
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	489	0	489
Geraamd resultaat	760	-4.000	-3.240

Programma 2: Mienskip

Waar gaat programma 2 'Mienskip' over?
<p>Programmaportefeuillehouder: L.N. Agricola, R. Kempenaar, G. Wiersma</p> <p>Inleiding: Vitale en levendige dorpen vormen de basis voor verbinding en sociale samenhang in de gemeente. Het is daarom belangrijk initiatieven voor activiteiten en evenementen blijvend te ondersteunen. De gemeente Dantumadiel wil onderzoeken waar de kracht van de inwoners zit en waar inwoners ondersteuning nodig hebben als het gaat om het versterken van de sociale samenhang. Een toekomstbestendige omgeving wordt gevormd door het op peil houden van voorzieningen zoals scholen, winkels en huisartsen. Daarbij wil de gemeente oog hebben voor een inclusieve samenleving, waarin iedereen mee kan doen. Er is extra aandacht voor de jeugd. Het wordt een goed toekomstperspectief geboden als het gaat om de toekomstbestendigheid van onze regio. Het is van belang om kansen te bieden aan de jeugd door goed onderwijs, sport, cultuur te blijven stimuleren.</p>

Doelen	Activiteiten
Sociale samenhang behouden en waar nodig en mogelijk versterken.	Onderzoeken waar de kracht van de onze inwoners zit en waar de uitdagingen (mogelijkheden) liggen om te benutten.
	Ondersteunen en versterken van initiatieven uit de lokale samenleving.
	DOM's doorontwikkelen naar structurele werkwijze (dorpsbudgetten).
	Onderzoeken hoe we jongeren kunnen betrekken bij gemeentelijke beslissingen.
	Implementeren van het nieuwe welzijnsbeleid.
De maatschappelijke voorzieningen in de dorpskernen toekomstbestendig, betaalbaar en bereikbaar te maken en waar nodig te verbeteren.	
	Onze sportaccommodaties toekomstbestendig maken (o.a. vervangen in Feanwalden).
	Verenigingen en dorpshuizen ondersteunen bij het toekomstbestendig maken van hun accommodaties.
	Volgens ANNO voorstel pilots met bloeizones in de dorpen ontwikkelen.
	Meer ruimte bieden voor uitdagende speel- en sportvoorzieningen en bewegen in de openbare ruimte.
	Het IHP doorontwikkelen en uitvoering geven aan de planning.
	Actieve financiële inspanning voor financiering brede school in Feanwalden.
In 2025 is het aanbod van culturele activiteiten in Dantumadiel met 10% toegenomen t.o.v. 2022	Onderzoek naar het aanbod van culturele activiteiten om smartdoel te kunnen meten.
	Aanjaagregeling Cultuur beter onder de aandacht van de inwoners brengen.
	Culturele mogelijkheden, zowel actief als passief, voor jongeren vergroten en beter faciliteren (poppodium, festival, jeugdtheater)
	Volwassenfonds sport en cultuur promoten (is nu een pilot, zo mogelijk permanent maken).

Doelen	Activiteiten
	In het kader van preventie sport- en cultuuractiviteiten aanbieden aan jongeren (buurtsporcoaches en jongerenwerkers).
	It organisearjen fan in Fryske wike mei de Anno-gemeenten.
	It organisearjen fan in jierliks werkomkommende aktiviteit yn it basisûnderwiis oangeande it Frysk.
Onze jongeren meer en structureler de kans bieden om hun talenten volledig te ontwikkelen	
	Faciliteren en stimuleren van projecten gericht op talentontwikkeling (zoals het project bouwen aan ambitie).
	Uitvoering geven, evalueren en doorontwikkelen van het 'Project tiid foar aksje, waai mar mei' en project Maatschappelijke Diensttijd.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Sociale verbondenheid</i>
It is oan jo!
Notitie gebiedsgericht werken Noardeast-Fryslân en Dantumadiel 2019-2022
<i>Voorzieningenniveau</i>
Naar een regionale ontwikkelagenda voor onderwijsvoorzieningen in NO Friesland; Verkennend masterplan huisvesting DDFK
Naar een regionaal voorzieningsverspreidingsmodel in Noordoost Fryslân 2010-2030 (jan. 2014)
Atlas van Noordoost Fryslân Eindrapport (sept. 2015)
Agenda voor onderwijsvoorzieningen in Noordoost Fryslân (2017)
Sport in Dantumadiel: nieuwe rollen nieuwe kansen (2016)
Talentontwikkeling (onderwijs, cultuur)
Kennislab
Integraal Huisvestingsplan onderwijs Dantumadiel

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Roobol	Verzorgt het openbaar onderwijs zoals beschreven in artikel 46 van de Wet op het primair onderwijs

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Niet-Sporters	%	2020	61,10	49,30

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Niet-Sporters	Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)

Overzicht baten en lasten 2023 Programma 2: Mienskip

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Vorzieningen	0	-26	-26
Onderwijshuisvesting en -kansenbeleid	161	-1.921	-1.760
Sport	0	-241	-241
Cultuur	0	-1000	-1000
Totalen voor mutaties reserves	161	-3.188	-3.026
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	120	0	120
Geraamd resultaat	2681	-3.188	-2.906

Programma 3: Soarch en Wolwêzen

Waar gaat programma 3 'Soarch en Wolwêzen' over?
<p>Programmaportefeuillehouder: G. Wiersma, K. Wielstra, R. Kempenaar</p> <p>Inleiding: De gemeente Dantumadiel vindt het van belang dat iedereen mee kan doen en dat alle inwoners in hun kracht kunnen staan. We willen dat mensen zelfredzaam en samen-redzaam zijn en zelf de regie over hun leven kunnen behouden. Inwoners hebben behoefte aan goede en doeltreffende zorg. De gemeente heeft een sleutelrol als het gaat om informatievoorziening gezinsondersteuning en opvoeding en wil hierin toegankelijk zijn. Met het benutten van sturingsinformatie, een efficiëntere inzet van middelen en innovatie in de bedrijfsvoering willen we de beperkte middelen zo inzetten dat deze maximaal ten goede komen aan inwoners die het nodig hebben om te kunnen participeren in de samenleving. De gemeente Dantumadiel zal extra inzetten op contractmanagement met als doel fraudebestrijding en zelfverrijking in de zorg tegen te gaan. De resultaten hiervan komen ten gunste van armoedebestrijding, begeleiding en sociale activering samen met onze stakeholders (bijvoorbeeld Dokwurk). Daarnaast wordt er extra ingezet op de gevolgen van onze economische situatie zoals energiearmoede, schulden en eenzaamheid.</p>

Doelen	Activiteiten
Zelfredzaamheid vergroten van onze zorgbehoefte inwoners.	Onderzoeken hoe we zelfredzaamheid gaan meten.
	Ontwikkelen vrijwilligersvervoer
	Implementatie nieuw welzijnsbeleid (inclusief jongerenwerk) met doarpsomtinkers en doarpsmoetingsplakken.
	Jeugdhulp op scholen verder uitbreiden.
	Inzetten van het gezinsplan bij jeugdhulp
	Meer bewustwording creëren laaggeletterdheid binnen onze organisatie.
	Extra inzet op (digi)taalvaardigheid via bibliotheken.
Aantoonbare verschuiving realiseren van duurdere zorgtrajecten naar goedkopere vormen van zorg.	Onderzoeken wat beïnvloedbare zorgkosten zijn door in gesprek te gaan met betrokken partijen zoals de gebiedsteams. Het doel is om 5% van die beïnvloedbare zorgkosten te reduceren, mede door meer aanbod in - en gebruik van algemene voorzieningen.
	Fraude in WMO en Jeugd actiever bestrijden.
	Opvoedingsondersteuning toegankelijker en laagdrempeliger aanbieden
	Extra inzet op gezonde levensstijl voor volwassenen.
	Vrijtijdsbesteding aanbieden aan jongeren als preventie door middel van sport en cultuur (buurtsportcoaches en jongerenwerkers). + preventieakkoord.
Streven naar een samenleving waarbij iedereen kan participeren ondanks hun financiële positie. Dit willen we bereiken door het vaststellen van het actieplan armoede- en schuldenbeleid waarin we concrete acties opnemen om dit doel te bereiken.	
	Uitvoeren van de acties in het actieplan armoede- en schuldenbeleid, waaronder project Energiearmoede ook een plaats heeft.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Langer leven in goede gezondheid</i>
Gezondheidsbeleid 2014-2017
<i>Meer maatschappelijke participatie</i>
Kadernota "samen leven, sterk voor elkaar" (2013)
Algemeen deel uitvoeringsplan (2014)
Uitvoeringsplan Participatiewet (2014)
Uitvoeringsplan WMO (2014)
Fan Wearde, mantelzorgbeleid (2016)
"Het nieuwe jongerenwerken DDFK"
Beleid sociaal domein (Wmo, Jeugdwet, Participatiewet) 2018/(2019)
Beleid terugvordering en verhaal, verificatiebeleid en handhavingsbeleid sociaal domein
Herijking Participatiebeleid
Visiedocument wonen en zorg
Visiedocument gebiedsteam (toegang)
Kadernota Welzijnsbeleid 2022 – 2025
<i>Gunstiger opvoedklimaat</i>
Uitvoeringsplan Jeugdwet (2014)
Lokaal actieplan Huiselijk geweld en kindermishandeling

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Dokwurk	Uitvoering Participatiewet.
Veiligheidsregio Fryslân onderdeel GGD Fryslân	Gezondheidsdienst van de Friese gemeenten ter bevordering van de gezondheidssituatie en leefstijl van inwoners.
Mobiliteitsburo Noordoost Fryslân	De gemeenten: Achtkarspelen, Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel, Kollumerland c.a., en Tytstjerksteradiel in de regio Noordoost Fryslân en de provincie Fryslân hebben besloten om samen te werken op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer en openbaar vervoer, dit om de leefbaarheid in de regio Noord Oost Fryslân te behouden.
Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018	De centrumgemeente is Leeuwarden. Het doel is de beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de inkoop ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg en maatschappelijke ontwikkeling doelmatig en kwalitatief hoogwaardig te organiseren met de Friese gemeenten.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2021	3,90	2,50
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2021	8,00	19,00
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2021	1,40	1,90
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	2021	409,70	805,50
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2020	1,00	1,00
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2020	5,00	6,00

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	2020	66,70	68,40
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2020	2,00	2,00
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2021	382,50	431,20
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	2020	181,20	202,00
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2021	11,00	12,90
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2021	2,10	1,20
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2021		0,30
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2021	820,00	Geen data

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Absoluut verzuim	Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven.	DUO
Relatief verzuim	Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. De periodeaanduiding '2018' staat voor schooljaar '2017/2018'.	DUO
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De periodeaanduiding "2018" staat voor schooljaar "2017/2018".	Ingrado
Banen	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.	LISA
Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Kinderen in uitkeringsgezin	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	CBS
Werkloze jongeren	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	CBS
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.	CBS

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.	GMSD

Overzicht baten en lasten 2023 Programma 3: Soarch en Wolwêzen

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
WMO (maatschappelijke participatie)	3.613	-10.419	-6.806
Toegang zorg en ondersteuning (w.o. Gebiedsteam)	0	-152	-152
Inkomensondersteuning	7.166	-8.720	-1.554
Participatie	280	-6.312	-6.033
Jeugdwet	0	-6.727	-6.727
Gezondheid	0	-954	-954
Welzijnswerk	636	-1.002	-366
Onderwijs (kinderopvang / vve)	513	-1.363	-851
Totalen voor mutaties reserves	12.208	-35.650	-23.442
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	35	0	35
Geraamd resultaat	12.243	-35.650	-23.407

Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

Waar gaat programma 4 'Wurk, Bedriuw en Rekreaasje' over?
<p>Programmaportefeuillehouder: , R. Kempenaar</p> <p>Inleiding   De gemeente Dantumadiel wil bedrijvigheid blijven bevorderen en zorgen voor een gezond recreatie- en ondernemersklimaat. Door middel van de Versnellingsagenda en samenwerking met onze ondernemers streven we naar economische groei. Wij ondersteunen ondernemers daarbij actief bij het aanvragen van de beschikbare subsidies. We werken via diverse beleidsthema's aan een samenleving waarin maatschappelijke waardecreatie centraal staat. Zo willen we als gemeente bijdragen aan het stimuleren van een inclusieve arbeidsmarkt, waarin meer mensen duurzaam aan het arbeidsproces kunnen deelnemen. Daaraan werken we samen met regionale onderwijsinstellingen, buurgemeenten, provincie Fryslân, Dokwurk en werkgevers. Voor onze inwoners, maar ook voor mensen van buiten de gemeente, gaan we recreatieve voorzieningen zoals bijvoorbeeld Eeltsjemar verbeteren. In de positionering van Dantumadiel worden bestaande concepten zoals de Friese Wouden verder uitgebouwd met een lokale invulling.</p>

Doelen	Activiteiten
De arbeidsparticipatie van kwetsbare groepen zoals praktijkgeschoolde arbeidskrachten, jongeren in een uitkeringssituatie, herintreders en ouderen groeit met 1,5% in de periode van 2023 - 2025.	
	Inzet van het Project meedoen via Dokwurk.
	Als gemeente meer regie houden door de inzet van een accounthouder op de activiteiten Kenniswerkplaats en Kennislab, om een sluitende keten te vormen voor arbeidsbemiddeling en toeleiding.
	Stimuleren en mede organiseren van een traject van leven lang leren in samenwerking met Wurkstart.
	De positie van Dokwurk verstevigen door nog beter in te spelen op de lokale economie en huidige arbeidsmarkt.
Betere samenwerking en aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt realiseren in het kader van de Versnellingsagenda Noordoost Friesland.	
	Doorontwikkeling van wurkstart (leven lang leren).
Koppeling maken tussen uitdagingen op de arbeidsmarkt en duurzaamheid.	
	Projecten stimuleren vanuit de gemeente die zich richten op duurzaamheid, innovatie en arbeidsmarkt.
Vergroten van ondernemerstevredenheid	Meting laten uitvoeren door externe partij (0-meting en eindmeting).
	Conform Convenant Bedrijventerreinen bedrijfskavels aanbieden.
	Betrekken ondernemers bij bereikbaarheid: onderzoek naar nieuwe westelijke Ontsluitingsweg Westereen.
	Afronden detailhandelsvisie.
	In 2025 onderzoek uitvoeren naar behoefte zondagsopenstelling
Groei van de gastvrijheidssector (SMART maken aan de hand van de meting)	Metten en monitoren van verblijf en overnachtingen

Doelen	Activiteiten
	Eeltsjemar toeristisch ontwikkelen.
	Inzetten op branding en marketing.
	Opstellen van een ontwikkelkader.
	Onderzoek naar optimalisatie van fiets- en wandelnetwerk.
	Stimuleren initiatieven van inwoners.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven</i>
Convenant bedrijventerreinen Noordoost Fryslân 2022-2035
ANNO pakt troch ANNO 3 2022-2025 samenwerkingsagenda regio Noordoost Fryslân
<i>Verbeteren detailhandel en structuur</i>
Inventarisatie detailhandel Noordoost Friesland
ANNO pakt troch ANNO 3 2022-2025 samenwerkingsagenda regio Noordoost Fryslân
<i>Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid</i>
Versnellingsagenda; Regiodeal Noordoost Fryslân
<i>Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeenten om te recreëren en te verblijven</i>
ANNO pakt troch ANNO 3 2022-2025 samenwerkingsagenda regio Noordoost Fryslân
Land waar je landt: eropuit in de regio Noordoost Fryslân 2020-2030
Toekomstplan 2020 De Marrekrite
Jaarplan 2018 Stichting Regiomarketing en Toerisme Noordoost Friesland

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Marrekrite	De Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijke belangen van de colleges, met als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân, rekening houdende met de belangen van natuur en landschap.
IJswegencentrale Oostergo	Het organiseren van schaatstochten in de regio bij voldoende ijsdikte.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Functiemenging	%	2021	36,50	53,30
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2021	136,60	165,10

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Functiemenging	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel banen als woningen.	LISA
Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.	LISA

Overzicht baten en lasten 2023 Programma 4: Werk, Bedrijf en Recreatie

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Economie en werkgelegenheid	15	-393	-378
Recreatie en toerisme	20	-66	-46
Totalen voor mutaties reserves	35	-458	-424
Toevoegingen aan reserves	0	-222	-222
Onttrekkingen aan reserves	378	0	378
Geraamd resultaat	413	-680	-267

Programma 5: Wenjen en Omjouwning

Waar gaat programma 5 'Wenjen en Omjouwning' over?

Programmaportefeuillehouder: G. Wiersma

Inleiding

De gemeente Dantumadiel wil investeren in de toekomst. Het woningtekort en de hoge energieprijzen zijn de grootste uitdagingen op dit gebied. Duurzaam wonen en aanbod van woningen is in korte tijd van groot belang geworden. Dantumadiel wil daarom de regie pakken op het aanbieden van sociale huur- en sociale koopwoningen en daarmee de doorstroom bevorderen en zo veel mogelijk inspelen op de woonbehoefte van onze inwoners. Hierbij wil Dantumadiel creatief en flexibel zijn, en verder kijken dan de traditionele woonvormen. Denk aan actief grondbeleid, kangoeroewoningen en flexibel wonen. Daarnaast dienen procedures versneld te worden om beter te kunnen inspelen op de woonbehoefte van onze inwoners. De nieuwe omgevingswet biedt hier goede kansen en mogelijkheden voor.

Een belangrijke opgave voor de komende periode is om onze lokale samenleving duurzamer te maken. Veel bestaande woningen dienen verduurzaamd te worden. Dantumadiel wil onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om dit aan te pakken en samenwerken met de inwoners. Het opzetten van lokale energiecoöperaties wordt gestimuleerd en we helpen inwoners om hun eigen woning (beter) te isoleren en om energiebesparende middelen toe te passen. Tevens heeft de gemeente een biodivers, ecologisch en duurzaam groenbeleid en wil zij ook de inwoner stimuleren om hier aan bij te dragen. Dantumadiel wil inzetten op het bevorderen van een circulaire economie. Bedrijven worden gestimuleerd en ondersteund om samen te werken aan het omzetten van afvalstromen in grondstofstromen. Er wordt gestreefd naar een reductie van huishoudelijk afval. Er wordt gewerkt aan een 'Plan voor het dorp van de toekomst': een plan dat actief aandacht geeft aan de ambitie om op een innovatieve manier aan de slag te gaan het veranderende klimaat en de energietransitie.

Doelen	Activiteiten
In de komende 4 jaar worden er 200 extra wooneenheden gerealiseerd vanuit sociaal oogpunt naast de bestaande productie, waarbij de gemeente de regierol behoudt.	
	100 woningen realiseren voor starters en lagere inkomens (onder de €250.000).
	75 woningen realiseren voor senioren appartementen of woonhofjes.
	Het vaststellen van beleid over pré mantelzorg-, kangoeroewoningen, flexibel wonen en tiny houses waardoor er ten minste 25 alternatieve woonvormen gerealiseerd kunnen worden.
De kwaliteit en aantrekkelijkheid van de woningvoorraad en woonomgeving verbeteren en te verduurzamen.	Onderzoek doen naar de bestaande kwaliteit van woningen en de mogelijkheden om de bestaande woningvoorraad te verbeteren.
	Faciliteren in het verduurzamen van de bestaande woningen.
	Het maken van dorpsbiografieën.
	Meer aandacht voor groen in (nieuwbouw) wijken en buitenfaciliteiten verbeteren met parken en tuinen.

Doelen	Activiteiten
De doorlooptijd van planvoorbereiding voor ruimtelijke projecten met 40% versnellen.	
	Plan van aanpak opzetten en hier acties op ondernemen.
De hoeveelheid huishoudelijk restafval naar maximaal 100kg per inwoner per jaar in 2025.	
	Inwoners en de mienskip worden betrokken en actief gestimuleerd om zo weinig mogelijk afval te produceren (afvalpreventie) door middel een campagne in de mienskip en op scholen in begin 2023.
	Inwoners en de mienskip worden betrokken en actief gestimuleerd om hun afval zo goed mogelijk te scheiden door middel van middel een campagne in de mienskip en op scholen in begin 2023.
	Samen met burger een plan ontwikkelen voor afvalpreventie en afvalscheiding.
	De bron- en nascheiding van de huishoudelijk afvalinzameling en -verwerking wordt verder ontwikkeld zodat zo veel mogelijk huishoudelijk afval kan worden hergebruikt.
70% van de elektriciteit van de gehele gemeente wordt duurzaam opgewekt in 2030 en een besparing creëren van 1,5% procent energie per jaar.	
	In 2023 een plan 'Dorp van de toekomst' gericht op klimaatverandering en energietransitie, gereed te hebben om de ambitie te kunnen realiseren en hierbij de mienskip bij betrekken.
	Stimuleren van opzetten energie coöperaties.
	Plan op te stellen in 2024 om het maatschappelijk vastgoed te verduurzamen.
	Het realiseren van een gemeentelijk circulair ambachtscentrum waardoor het hergebruik van producten binnen de gemeente optimaal wordt gefaciliteerd. In samenwerking met: <ul style="list-style-type: none"> • Dokwurk; • Kringloopwinkels; • Milieustraten.
De energiearmoede wordt zodanig verminderd dat in 2030 alle inwoners blijvend in hun energiebehoefte kunnen voorzien op basis van een maatschappelijk verantwoord niveau van levensonderhoud.	
	Uitvoering geven aan het project Energiearmoede.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Wonen</i>
Woonvisie 2021

Onderwerp beleidsdocumenten
Prestatieafspraken
KAW woningmarktmonitor
<i>Duurzaamheid</i>
RES
Transitievisie warmte
<i>Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen</i>
Structuurvisie Dantumadiel
Beeldkwaliteitsplannen
Welstandsnota
Bestemmingsplannen

Onderwerp reguliere activiteiten
<i>Wonen</i>
Woningbouwprogrammering
Voorbereiden prestatieafspraken woningbouwcorporaties
Adviseren in ruimtelijke processen en procedures
Subsidieadviezen
Adviseren bij herstructureringsopgaven
<i>Duurzaamheid</i>
Adviseren andere disciplines
<i>Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen</i>
Eigen gemeentelijke ruimtelijke opgaven begeleiden
Ruimtelijk adviseren in omgevingsvergunningprocedures
Opstellen en beoordelen ruimtelijke onderbouwingen
Begeleiden omgevingsvergunning- en bestemmingsplanprocedures

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)	De FUMO is de Friese vertaling van de landelijk in te stellen Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's). Doel is kwaliteitsverbetering en verhoging van de efficiency van de uitvoering van wettelijke milieutaken van gemeenten en provincies.
Welstandszorg Hûs en Hiem	Het voorzien van de gemeenten in de welstandsadvisering als bedoeld in de Woningwet en advisering over toepassing van de Monumentenwet.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2020	219,00	170,00
Hernieuwbare elektriciteit	%	2020	18,40	26,80
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2021	6,20	8,90
Demografische druk	%	2022	83,20	70,30

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	RWS
Nieuw gebouwde woningen	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.	Basisregistratie adressen en gebouwen

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.	CBS

Overzicht baten en lasten 2023 Programma 5: Wenjen en Omjouwing

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Ruimtelijke ontwikkeling / ruimtelijke kwaliteit	55	-104	-49
Wonen	207	-709	-502
Milieu	7	-901	-894
Afvalbeleid en afval inzameling	2.384	-1.883	501
Totalen voor mutaties reserves	2.652	-3.597	-944
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	199	0	199
Geraamd resultaat	2.851	-3.597	-745

Programma 6: Iepenbiere Romte

Waar gaat programma 6 'Iepenbiere Romte' over?

Programmaportefeuillehouder : K. Wielstra

Inleiding

De komende bestuursperiode zal er extra ingezet worden op de kwaliteit van de openbare ruimte. Goede bereikbaarheid met oog voor mindervalide weggebruikers en een kwaliteitsverbetering van het fietsennetwerk zijn hierbij belangrijke speerpunten. Gemeente Dantumadiel wil ook meer duidelijkheid en eenheid in de bebording en markeringen op de doorgaande wegen. Er dient een inhaalslag te worden gemaakt op het onderhoud van de openbare ruimte om de toegankelijkheid en de veilige bereikbaarheid te kunnen waarborgen. Het beheer van onze kapitaalgoederen in de openbare ruimte zal worden geoptimaliseerd om de balans tussen kosten en risicosturing te verbeteren.

Daarnaast is behoud van onze natuur een groot goed. De kwaliteit van de natuur moet behouden worden en de biodiversiteit vergroot. Het groenbeleid is biodivers, ecologisch en duurzaam. Inwoner en bedrijven worden gestimuleerd om hier ook een bijdrage aan te leveren.

Doelen	Activiteiten
Het creëren van veilige en duurzame bereikbaarheid voor alle relevante mobiliteitsvormen.	
	Opstellen mobiliteitsplan (GMP) in 2023 en een uitvoeringsprogramma Verkeer en Mobiliteit..
	Inhaalslag realiseren op het onderhoud van openbare ruimte om de toegankelijkheid en veiligheid te verbeteren.
	Realiseren van een hoofdfietsroute Damwâld – Feanwâlden met aansluiting op de Koarndyk.
	Samen met de Provincie Fryslân zorgdragen voor een plan voor veilige en doeltreffende herinrichting van de N361 Lauwersseewei waarbij zo veel mogelijk koppelkansen worden benut.
De fysieke toegankelijkheid van winkelkernen voor mensen met een beperking één inrichtingsniveau omhoog te brengen.	
	Startnotitie ontwikkelen met als doel het 'keurmerk toegankelijkheid' op minimaal het niveau 'brons' te behalen.
Beheer van kapitaalgoederen Openbare Ruimte optimaliseren om de balans tussen kosten, bedrijfszekerheid en risicosturing te verbeteren.	
	Verkenkend onderzoek voor de haalbaarheid van assetmanagement van kapitaalgoederen.
Bevorderen van de biodiversiteit binnen de openbare ruimte.	
	Uitwerken van een paragraaf 'biodiversiteit' in de beleidsplannen Openbare Ruimte.
	Het realiseren en stimuleren van maatregelen zoals: delen intensief gazon extensief beheren, bloembollen aanplanten, geveltuinen aanleggen, extra inheemse bomen aanplanten, vogelbosjes aanleggen en inzaaien bloemenweides binnen de bebouwde kom.

Doelen	Activiteiten
Infrastructuur voor recreatie en toerisme opwaarderen.	
	Verbreden van fietspaden en omvormen naar beton of asfalt en netwerken op elkaar aansluiten.
	Koppelkansen verzilveren die bijdragen aan de haalbaarheid van realisatie vaarroute Âldtsjerk – Rinsumageast - Dokkum

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Riolering</i>
Gemeentelijk rioleringsplan (12-2021)
Meetplan riolering (in ontwikkeling)
<i>Onderhoudskwaliteit openbare ruimte</i>
Beheer- en beleidsplannen wegen, kunstwerken, water, groen, openbare verlichting en riool.
Handboek Inrichting Openbare Ruimte Dantumadiel
<i>Duurzame inrichting openbare ruimte</i>
Biodiversiteitsbeleid (in ontwikkeling)
<i>Verkeer/mobiliteit</i>
Mobiliteitsvisie "Ferbining" (ANNO) (2020)
Manifest verkeersveiligheid (2015)
Verkeersstructuurplan Dantumadiel (2012)

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
GR Dokwurk	Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.
Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân UA	Het inkopen van energie en het beheer en onderhoud van openbare verlichting en elektrische oplaadinfrastructuur.

Overzicht baten en lasten 2023 Programma 6: Iepenbiere Romte

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Verkeer en vervoer / Mobiliteit	4	-71	-67
Beheer openbare ruimte	1.725	-5.813	-4.087
Beheer en onderhoud sportvelden en gebouwen	149	-1.012	-864
Beheer en onderhoud begraafplaatsen	0	-42	-42
Totalen voor mutaties reserves	1.878	-6.938	-5.060
Toevoegingen aan reserves	0	-176	-176
Onttrekkingen aan reserves	260	0	260
Geraamd resultaat	2.138	-7.114	-4.976

Algemeene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien

Waar gaat 'Algemeene dekkingsmiddels over?
<p>Algemeene dekkingsmiddels Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de algemene dekkingsmiddelen in de gemeentelijke begroting apart zichtbaar gemaakt.</p> <p>De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lokale heffingen Dit zijn opbrengsten uit de gemeentelijke belastingen en heffingen en de daarmee samenhangende uitvoeringskosten voor de WOZ, de heffing en de invordering. - Algemene uitkeringen Dit zijn de van het Rijk ontvangen middelen om de gemeentelijke taken uit te voeren. Een deel van dit geld komt uit het Gemeentefonds en wordt uitgekeerd in de vorm van algemene uitkeringen, dit is inclusie de decentralisatie-uitkering "sociaal domein". - Dividend Dit zijn de opbrengsten (dividend) uit de deelnemingen in de BNG. - Overige algemene dekkingsmiddelen Dit zijn de overige algemene dekkingsmiddelen waaronder het taakveld treasury en de overige baten en lasten (stelposten). <p>Mutaties in de reserves Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de mutaties in de algemene- en bestemmingsreserves apart zichtbaar gemaakt in de begroting. De mutaties in de reserves die een relatie hebben met een specifiek programma zijn opgenomen onder het desbetreffende programma zodat per programma een resultaat voor en na bestemming zichtbaar is.</p> <p>Onder algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien vinden rentetoevoegingen plaats aan de algemene reserve en de reserve bouwgrondexploitatie.</p>

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
NV Afvalsturing Friesland (Omrin)	De gemeente Dantumadiel is op twee manieren betrokken bij Omrin, als aandeelhouder en als klant/leverancier van afval. De gemeente ontvangt dividend.
NV Bank Nederlandse Gemeenten	Dantumadiel bezit per 31-12-2016 12.285 aandelen, die een belang van € 30.712. vertegenwoordigen (2,50 per aandeel). De gemeente ontvangt dividend.
NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland	De gemeente Dantumadiel bezit 26,5% (2.650 x € 50) van de aandelen in NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland, maar is niet aansprakelijk voor de ontstane tekorten. De gemeente ontvangt dividend.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Overhead	% van totale lasten	2019		n.v.t.
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2021	214,00	290,00
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	2021	827,00	733,00
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	2021	878,00	810,00

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Overhead	Overheadkosten: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.	Eigen begroting
Gemiddelde WOZ waarde	De gemiddelde WOZ-waarde van woningen.	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	'Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO

Overzicht baten en lasten 2023 Algemeene dekkingsmiddels

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Lokale heffingen	4.611	-110	4.502
Algemene uitkeringen	41.278	0	41.278
Dividend	105	0	105
Overige algemene dekkingsmiddelen	21	-234	-213
Totalen voor mutaties reserves	46.015	-344	45.672
Toevoegingen aan reserves	0	-165	-165
Onttrekkingen aan reserves	151	0	151
Geraamd resultaat	46.166	-509	45.657

Overhead

Waar gaat Overhead over?

Overhead

In het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV wordt onder artikel I, tweede lid onder I de definitie overhead nader geduid. In de toelichting van het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV is de definitie voor overhead van Vensters voor Bedrijfsvoering gehanteerd als uitgangspunt voor de definitie van overhead binnen het BBV. De Commissie BBV heeft als taak om duidelijkheid te verschaffen wanneer de toepassing van deze definitie in de praktijk tot vragen leidt. Dit heeft geleid tot een notitie overhead waarin beschreven is wat wel en wat niet onder de overhead valt.

Overhead bestaat in elk geval uit:

1. leidinggevenden primair proces (hiërarchisch).
2. financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
3. P&O / HRM.
4. inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement).
5. interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie (KCC).
6. juridische zaken.
7. bestuurszaken en bestuursondersteuning.
8. informatievoorziening en automatisering (ICT).
9. facilitaire zaken en Huisvesting.
10. documentaire Informatie Voorziening (DIV).
11. managementondersteuning primair proces.

Overzicht baten en lasten 2023 Overhead

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Overhead	19	-7.201	-7.182
Geraamd resultaat	19	-7.201	-7.182

Heffing VPB

Waar gaat Heffing VPB over?

Heffing VPB

Voor een zeer groot aantal activiteiten van de gemeente Dantumadiel geldt dat niet voldaan wordt aan de ondernemingscriteria en dat deze niet belasting- en aangifteplichtig zijn voor de VPB. Er is ofwel sprake van het aanbieden van een "collectief goed" (geen deelname economische verkeer), "normaal vermogensbeheer" of van "structureel verlieslatende activiteiten".

De gemeente doet alleen aangifte voor haar belaste activiteiten in het kader van de verkoop afvalstromen en het grondbedrijf. Het aan deze activiteiten toe te rekenen vermogen wordt gewaardeerd op de fiscale openingsbalans. Het te betalen bedrag aan VPB op het resultaat behaald met de grondexploitaties is op korte termijn beperkt, tenzij een enorm herstel in de vastgoedmarkt optreedt. Daarom is ervoor gekozen het te betalen bedrag aan VPB als PM-post te oormerken en alleen de externe kosten die gemoeid zijn met het verplichte aangifteproces te begroten.

Overzicht baten en lasten 2023 Heffing VPB

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Heffing VPB	0	0	0
Geraamd resultaat	0	0	0

Onvoorzien

Waar gaat Onvoorzien over?

Onvoorzien

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de gereserveerde middelen voor structureel onvoorzien apart zichtbaar gemaakt in de begroting.

Overzicht baten en lasten 2023 Onvoorzien

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Onvoorzien	0	0	0
Geraamd resultaat	0	0	0

Geprognoteerde balans per 31 december

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 31-12-2021	Begroting 31-12-2022	Begroting 31-12-2023	Begroting 31-12-2024	Begroting 31-12-2025	Begroting 31-12-2026
Activa						
Vaste activa						
(Im)materiële vaste activa	41.925	46.641	48.311	54.254	54.113	52.044
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekingen	100	100	100	100	100	100
Financiële vaste activa: Leningen	1.219	1.105	1.105	1.105	1.105	1.105
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	28	28	28	28	28	28
Totaal vaste activa	43.272	47.874	49.544	55.487	55.346	53.277
Vlottende activa						
Voorraden	904	-62	25	258	303	-240
Uitzettingen met looptijd < 1 jaar	9.747	9.747	9.747	9.747	9.747	9.747
Liquide middelen	477	477	477	477	477	477
Overlopende activa	3.269	3.269	3.269	3.269	3.269	3.269
Totaal vlottende activa	14.397	13.431	13.518	13.751	13.796	13.253
Balanstotaal activa	57.669	61.305	63.062	69.238	69.142	66.530
Passiva						
Vaste passiva						
Eigen vermogen	9.326	10.652	9.603	9.428	9.475	9.525
Rekeningresultaat	4.010	0	2.934	0	0	0
Voorzieningen	7.754	8.617	8.777	8.903	8.687	8.649
Vaste schulden rentetypische looptijd > 1 jaar	30.004	28.527	27.149	25.790	24.430	23.071
Totaal vaste passiva	51.094	47.796	48.463	44.121	42.592	41.245
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden looptijd < 1 jaar	2.251	2.251	2.251	2.251	2.251	2.251
Overlopende passiva	4.324	11.258	12.347	22.866	24.298	23.034
Totaal vlottende passiva	6.575	13.509	14.598	25.117	26.549	25.285
Balanstotaal passiva	57.669	61.305	63.062	69.238	69.141	66.530

De meerjarenbegroting 2023 - 2026

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten						
1: Ynwenner en Bestjoer	340	254	271	271	271	271
2: Mienskip	231	167	161	161	159	142
3: Soarch en Wolwêzen	8.731	9.149	12.208	8.241	8.241	8.241
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	911	273	35	35	35	35
5: Wenjen en Omjouwing	3.478	3.248	2.652	2.656	2.781	2.785
6: Iepenbiere Romte	1.966	2.990	1.878	1.910	1.910	1.968
Algemiene dekkingsmiddels	44.350	44.513	46.015	48.482	49.681	46.912
Overhead	16	7	19	19	19	19
Heffing VPB	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	60.023	60.602	63.239	61.776	63.097	60.372

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Lasten						
1: Ynwenner en Bestjoer	-2.983	-3.503	-4.000	-4.436	-4.426	-4.423
2: Mienskip	-3.111	-3.276	-3.188	-3.020	-3.193	-3.168
3: Soarch en Wolwêzen	-31.000	-32.741	-35.650	-31.534	-31.472	-31.312
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-1.130	-957	-458	-446	-309	-309
5: Wenjen en Omjouwing	-3.964	-4.018	-3.597	-3.394	-3.497	-3.496
6: Iepenbiere Romte	-5.869	-7.410	-6.938	-7.222	-7.300	-7.304
Algemiene dekkingsmiddels	-387	-1.749	-344	-412	-382	-360
Overhead	-6.849	-7.423	-7.201	-7.039	-6.984	-7.064
Heffing VPB	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	-55.294	-61.077	-61.374	-57.503	-57.562	-57.435

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Geraamde saldo van baten en lasten per programma						
1: Ynwenner en Bestjoer	-2.643	-3.249	-3.728	-4.165	-4.154	-4.152
2: Mienskip	-2.880	-3.108	-3.026	-2.859	-3.034	-3.026
3: Soarch en Wolwêzen	-22.269	-23.592	-23.442	-23.292	-23.231	-23.070
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-219	-684	-424	-412	-274	-274
5: Wenjen en Omjouwing	-487	-770	-944	-738	-716	-712
6: Iepenbiere Romte	-3.903	-4.419	-5.060	-5.312	-5.390	-5.336
Algemiene dekkingsmiddels	43.963	42.764	45.672	48.070	49.299	46.552
Overhead	-6.833	-7.416	-7.182	-7.020	-6.965	-7.045
Heffing VPB	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	4.729	-475	1.865	4.273	5.535	2.937
Toevoegingen & onttrekkingen aan reserves						
Toevoegingen aan reserves	-3.802	-1.435	-563	-563	-418	-418
Onttrekkingen aan reserves	3.083	4.143	1.632	777	419	384
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-719	2.707	1.069	214	1	-34
Geraamde resultaat	4.010	2.232	2.934	4.487	5.536	2.903

Paragraaf lokale heffingen

Hieronder treft u een beknopte uiteenzetting aan van de omvang van het huidige pakket aan belastingen en van het beleid met betrekking tot de jaarlijks vast te stellen tarieven en de kwijtschelding van belastingen. Ook zijn de effecten van dat beleid vertaald in de woonlastenontwikkeling voor het jaar 2023 ten opzichte van 2022.

Overzicht belastingen en heffingen

Onroerendezaakbelastingen

De onroerendezaakbelastingen zijn de belangrijkste gemeentelijke belastingen waarvan de opbrengst tot de algemene middelen behoort en dus naar eigen inzicht kan worden besteed. De hoogte van de aanslagen is zowel afhankelijk van de waarde van een object, zoals die elk jaar wordt bepaald op basis van de Wet waardering onroerende zaken (hierna: Wet WOZ), als van de door de raad vastgestelde tarieven.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen tarieven voor eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen.

Toeristenbelasting

Met ingang van 1 januari 2021 is de toeristenbelasting ingevoerd. De toeristenbelasting is een algemene belasting en daarmee een algemeen dekkingsmiddel.

De belasting is gebaseerd op de gedachte dat door personen die binnen de gemeentegrenzen verblijven en niet zijn ingeschreven in het BRP, maar wel gebruik maken van de (algemene) gemeentelijke voorzieningen, een bijdrage leveren aan deze algemene voorzieningen. De belasting moet dan ook worden gezien als een tegemoetkoming in de kosten van de gemeente voor de instandhouding van die voorzieningen. De belasting wordt verschuldigd voor het houden van verblijf met overnachting tegen vergoeding en wordt geheven van degene die verblijf biedt. Deze is dan op grond van regelgeving bevoegd de belasting te verhalen op de persoon of personen die verblijf houden.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een zogenaamde bestemmingsheffing. De opbrengst vloeit niet naar de algemene middelen, maar dient ter dekking van de kosten van afvalinzameling en –verwerking van huishoudelijke afvalstoffen. Het uitgangspunt is dat deze kosten inclusief de kosten van kwijtschelding volledig worden gedekt uit de opbrengst van de afvalstoffenheffing (100% kostendekking). In de tariefstelling wordt onderscheid gemaakt tussen een- en meerpersoonshuishoudens. Hiermee wordt invulling gegeven aan het principe “de vervuiler betaalt”.

Rioolheffing

De kosten voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel worden door middel van de rioolheffing verhaald op de gebruikers van woningen en niet-woningen die op dat stelsel zijn aangesloten. De gemeente heeft naast de zorgplicht voor gemeentelijk afval- en hemelwater ook de zorgplicht voor grondwater. De opbrengst van de rioolheffing, met als uitgangspunt 100% kostendekking (inclusief kosten van kwijtschelding) wordt gebruikt om de voorzieningen, die dienen voor de uitvoering van genoemde zorgplicht, te bekostigen.

Leges

Voor elk van de belastingverordeningen waarbij sprake is van kostenverhaal, zoals de hiervoor aangehaalde verordeningen afvalstoffen- en rioolheffing, moet inzichtelijk worden gemaakt, dat de totale geraamde baten van de verordening niet uitgaan boven de totale lasten van de verordening.

Deze opbrengstnorm ziet op de verordening in haar totaliteit, maar anders dan in bijvoorbeeld de Verordening rioolheffing of afvalstoffenheffing worden in de Legesverordening heel veel verschillende diensten van een tarief voorzien. Voorbeelden zijn paspoorten, rijbewijzen, huwelijksvoltrekkingen, omgevingsvergunningen, evenementenvergunningen en drank- en horecaverunningen.

De diensten waarvoor leges worden geheven, zijn in de Legesverordening op samenhang geclusterd.

- Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening;
- Hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet;
- Hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2

Onder hoofdstuk 1 vallen met name de legestarieven voor diensten van Burgerzaken (paspoorten, rijbewijzen en huwelijksvoltrekkingen).

Onder hoofdstuk 2 vallen de legestarieven voor diensten die verleend worden in het kader van de Omgevingswet. Het is de bedoeling dat de Omgevingswet (en de Wet Kwaliteitsborging) per 1 januari 2023 in werking treedt. Hierover is tijdens het opstellen van de paragraaf lokale belastingen nog geen definitief besluit genomen. De definitieve beslissing van de Eerste Kamer en het eventuele Koninklijk Besluit wordt verwacht in oktober 2022. Gezien de intentie om de Omgevingswet per 1 januari 2023 in te voeren, wordt hiervan ook in deze paragraaf uitgegaan.

Onder hoofdstuk 3 vallen de legestarieven voor diensten die uitsluitend verleend worden aan ondernemers zoals de vergunningen in het kader van de Alcoholwet, de evenementenvergunning en de vergunning voor seksbedrijven.

Kruissubsidiëring

Binnen hoofdstuk 1 is kruissubsidiëring toegestaan. Zo mag bijvoorbeeld het tarief voor huwelijksvoltrekkingen meer dan kostendekkend worden vastgesteld ter compensatie van een niet kostendekkend tarief voor paspoorten. Ook binnen hoofdstuk 2 is kruissubsidiëring toegestaan alsmede tussen hoofdstuk 1 en 2. Niet kostendekkende tarieven voor de diensten die vallen onder hoofdstuk 1 mogen dus gecompenseerd worden door meer dan kostendekkende tarieven voor de omgevingsvergunning uit hoofdstuk 2. Op grond van de Europese Dienstenrichtlijn is binnen hoofdstuk 3 kruissubsidiëring niet toegestaan. Voor elk van de tarieven van die Titel geldt de norm van maximaal 100% kostendekking.

Kostendekking (ANG-model)

Met ingang van het jaar 2021 is besloten om voor hoofdstuk 1 tot en met 2 van de legesverordening de tarieven op een zodanig niveau vast te stellen dat (al dan niet met gebruikmaking van kruissubsidiëring) ernaar wordt gestreefd dat 100% van de lasten wordt verhaald. Dit wordt niet voor hoofdstuk 3 toegepast omdat de effecten daarvan te veel op maatschappelijke en economische weerstand stuiten. Uitgangspunt voor de berekening van de lasten is het zogenoemde ANG-model. Ook voor het jaar 2023 is dat model leidend voor de in aanmerking te nemen geraamde lasten per hoofdstuk. Gezien de onzekere ontwikkeling over de invoering van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging wordt gewerkt met voorlopige aannames. De aanpassing van wet en regelgeving zorgt ook voor een verschuiving in de te maken kosten ten aanzien van vergunningen, maar ook in de mogelijkheid om leges te innen. Daarbij overstijgt de terugval van de mogelijkheid om leges te heffen en innen ruimschoots de eventuele terugval van de kosten. Het definitieve ANG-model 2023 en begroting zal in de laatste raadsvergadering aan de raad worden voorgelegd.

Tarieven en kwijtscheldingsbeleid

Tarieven

Inflatiepercentage 2,2%

Voor zover geen ander beleid of overwegingen gelden, worden de tarieven van de belastingen, heffingen en rechten verhoogd met de stijging van het consumentenprijsindexcijfer. Bij de opstelling van deze paragraaf is uitgegaan van een inflatiepercentage van 2,2% gebaseerd op de geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP) van het Centraal Planbureau.

100% kostendekking rioolheffing, afvalstoffenheffing en hoofdstukken 1 en 2 legesverordening

Voor de afvalstoffen- en rioolheffing en de hoofdstukken 1 en 2 van de legesverordening wordt in beginsel een kostendekking aangehouden van 100%. Dit leidt voor het begrotingsjaar tot een procentuele verlaging van het tarief van 2,04% voor de rioolheffing en 4,55% voor de afvalstoffenheffing.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet en de hiermee gepaarde overwegingen en eventuele onzekerheden kan ertoe leiden voor het jaar 2023 geen sprake is van een streven naar een 100% kostendekkendheid. Hier zal op termijn weer naar gestreefd worden. Voor hoofdstuk 3 zal in de tijd geleidelijk naar 100% kostendekking worden toegewerkt.

Compensatie tarief OZB-woningen met daling/stijging tarief riool- en afvalstoffenheffing

Op 7 juli 2020 is een amendement aangenomen op basis waarvan voor de berekening van het tarief woningen OZB het vertrekpunt weliswaar steeds het inflatiepercentage is, maar dat in aanvulling daarop het tarief ook wordt aangepast om de effecten van een daling en/of stijging van de tarieven riool- en afvalstoffenheffing volledig te compenseren.

Toeristenbelasting

Dit is een relatief nieuwe belasting waarvan de precieze financiële effecten voor zowel de gemeente als de branche nog niet goed in beeld zijn, omdat de aanslagen voor het jaar 2021 pas begin 2022 worden vastgesteld. De werkelijke opbrengsten van de Toeristenbelasting belastingjaar 2021 waren in 2022 hoger dan geraamd bij de begroting voor belastingjaar 2022. Omdat het niet makkelijk is de ontwikkeling te toetsen op basis van één jaar ook gezien de maatschappelijke ontwikkelingen rondom het COVID virus, zal het tarief voor belastingjaar 2023 gehandhaafd blijven.

Kwijtscheldingsbeleid

Met het hanteren van een kwijtscheldingsregeling geeft de gemeente een deel van zijn burgers de mogelijkheid om voor een lagere belastingaanslag in aanmerking te komen. De ruimte om een eigen gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid te voeren is beperkt. De criteria waaraan kwijtscheldingsverzoeken getoetst worden, zijn op rijksniveau vastgesteld. Wel mogen gemeenten zelf bepalen van welke belastingen zij kwijtschelding verlenen en welk deel van de belastingaanslag wordt kwijtgescholden.

De aanslagen onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolheffing komen in principe voor kwijtschelding in aanmerking. De gemeente Dantumadiel maakt gebruik van de ruimst mogelijke normen voor kwijtschelding, namelijk de 100% bijstandsnorm en de 100% AOW-norm.

Het kabinet heeft op 6 juli 2021 besloten om de normen voor kwijtschelding met ingang van 1 januari 2022 aan te passen. De zogenoemde "vermogensnorm", waaronder te verstaan het in acht te nemen vrij te stellen vermogen om voor kwijtschelding in aanmerking te komen, wordt voor volledig arbeidsongeschikten en AOW'ers verhoogd met € 2.000. De gemeente zal haar beleid daarop aanpassen.

Het bedrag aan te verlenen kwijtscheldingen is geraamd op € 180.000. De kosten van de kwijtschelding wordt op basis van de werkelijke kwijtscheldingen van afgelopen jaren voor 50% toegerekend aan de afvalstoffenheffing en voor 50% aan de rioolheffing.

Tarieven 2022

Het tarief van iedere lokale heffing wordt in het najaar door middel van een apart raadsvoorstel vastgesteld. Met inachtneming van hetgeen hiervoor is opgemerkt over de beleidskaders waarbinnen in algemeenheid beslissingen worden genomen over tariefontwikkelingen, zijn hierna de precieze effecten daarvan voor het jaar 2022 ten opzichte van 2021 weergegeven.

Belasting soort	Tarief 2022	Tarief 2023	Procentuele correctie
OZB-eigenaar woningen*	0,1748%	0,1486%	-/- 14,99%
OZB-eigenaar niet-woning	0,2978%	0,2978%	0%
OZB-gebruiker	0,2317%	0,2317%	0%
Toeristenbelasting	€ 1,00	€ 1,00	0%
Leges	div.	div.	div.
Afvalstoffenheffing			
<i>Eenpersoonshuishouden</i>	€ 219,97	€ 209,95	-4,55%
<i>Meerpersoonshuishouden</i>	€ 274,79	€ 262,28	-4,55%
Rioolheffing			
<i>Woningen</i>	€ 192,15	188,23	-2,04%
<i>Bedrijven</i>	€ 233,92	229,15	-2,04%
<i>Verpleeg- en verzorgingshuizen</i>	€ 277,61	271,95	-2,04%
<i>garageboxen</i>	€ 20,76	20,34	-2,04%

* De gemiddelde WOZ-waarde van de woningen bedroeg op belastingdatum 1 januari 2022 € 223.000 (taxatiedatum 1 januari 2021). Op basis van cijfers van het CBS verwachten wij voor het jaar 2023 (taxatiedatum 1 januari 2022) een stijging van de waarde met 17% tot een gemiddelde WOZ-waarde voor de woningen van € 261.000.

Belastingopbrengsten 2023

Onderstaande tabel geeft een beeld van de voor het jaar 2023 begrote opbrengsten voor de belastingen, rechten en heffingen in totaliteit te stellen op 8.968.152.

Opbrengsten belastingen (bedragen x 1 euro)

Belasting soort	Verwachte opbrengst 2022 o.b.v. cohier	Begroting 2023		Saldo
OZB-eigenaar woningen	3.452.363	3.454.597		2.234
OZB-eigenaar niet-woning	721.712	724.583		2.871
OZB-gebruiker	415.801	415.801		0
Toeristenbelasting	20.000	20.440		440
Afvalstoffenheffing	2.060.334	2.364.835		304.498
Rioolheffing	1.585.500	1.558.378		-27.122
Leges	637.378	335.760		-301.618
Totaal	8.893.088	8.968.152		75.064

Kostendekking afvalstoffenheffing, rioolheffing, en leges

De geraamde opbrengsten van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges mogen niet uitgaan boven de geraamde lasten ter zake. Dit betekent dat de tarieven van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges maximaal kostendekkend mogen zijn. Een overzicht van de geraamde lasten en opbrengsten die als basis gelden voor het tarief 2022 zijn hierna opgenomen.

Afvalstoffenheffing

Overzicht kostendekking afvalstoffen	Taakveld	Begroting 2022
LASTEN:		
Exploitatielasten afvalstoffen	7.3 Afval	1.711.114
Straatreiniging	7.3 Afval	34.591
Heffings- en inningskosten	7.3 Afval	2.500
Overhead	0.4 Overhead	237.377
Compensabele BTW	n.v.t.	241.863
Kwijtscheldingen	6.3 Inkomensregelingen	90.000
Kapitaallasten	7.3 Afval	47.390
Totale lasten		2.364.835
BATEN:		
Baten afvalstoffenheffing	7.3 Afval	2.073.264
Onttrekking uit voorziening afvalstoffen	7.3 Afval	0
Vergoeding verpakkingen/drankenkartons	7.3 Afval	287.660
Overige baten	7.3 Afval	94.525
Dividend	0.5 Treasury	3.780
Voorgestelde tariefstijging	7.3 Afval	-94.394
Totale baten		2.364.835
Dekkingspercentage		100%

Rioolheffing

Overzicht kostendekking riolering	Taakveld	Begroting 2022
LASTEN:		
Exploitatielasten riolering	7.2. Riolering	763.514

Straatreiniging	7.2. Riolering	34.591
Heffingen en inningskosten	7.2. Riolering	2.500
Overhead	0.4 Overhead	235.751
Compensabele BTW	n.v.t.	170.302
Kwijtscheldingen	6.3 Inkomensregelingen	90.000
Kapitaallasten	7.2. Riolering	261.720
Dotatie aan Voorziening GRP	7.2. Riolering	0
Totale lasten		1.558.378
BATEN:		
Baten riolering	7.2. Riolering	1.570.957
Verhoging tarieven	7.2. Riolering	-31.983
Onttrekking uit Voorziening riolering	7.2. Riolering	0
Overige baten	7.2. Riolering	19.404
Totale baten		1.558.378
Dekkingspercentage		100%

Leges

Voor een begroting (raming) van lasten en opbrengsten wordt voor de leges aangesloten bij het zogenoemde ANG-model. Per 1 januari 2023 zal mogelijkwerwijs de Omgevingswet in werking treden. Helaas is dat bij indiening van de begroting nog niet volledig zeker en zijn de parameters hieromtrent onvoldoende gedefinieerd. Daarom wordt in onderhavige begroting rekening gehouden met diverse aannames op basis van eerste berekeningen in samenwerking met de vakafdelingen waarbij rekening is gehouden met een opbrengst van 60% van de kosten. De leges worden nader gespecificeerd zullen worden bij het aanbieden van de nieuwe legesverordening aan de raad.

Kort samengevat ziet het beeld voor de leges er als volgt uit:

(bedragen in €)	Begrote opbrengsten 2023	Toegerekende kosten	Kostendekking
hoofdstuk 1 Algemene Dienstverlening	201.698	201.698	100%
hoofdstuk 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning*	119.882	199.804	60%
Totaal Titel 1 en 2	321.580	401.502	80%
hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijnen	14.180	32.654	43%
Totaal Legesverordening	335.760	434.156	

Woonlastenontwikkeling een- en meerpersoonshuishoudens 2022 – 2023

Voor een beeld over de ontwikkeling van de woonlasten wordt in de regel onderscheid gemaakt tussen eigenaar-bewoners en huurders en daarbinnen weer tussen een- en meerpersoonshuishoudens. Voor beide groepen geldt, dat de woonlasten in ieder geval een resultante zijn van tariefontwikkelingen van de afvalstoffenheffing en rioolheffing. Voor de eigenaar-bewoner wordt dat aangevuld met de tariefontwikkeling voor de onroerendezaakbelastingen.

Woonlasten eigenaar-bewoner

Gemiddelde woonlasten eigenaar-bewoner	Eenpersoonshuishoudens	Meerpersoonshuishoudens
Dantumadiel	2023	2023
Onroerendezaakbelastingen eigenaar ¹⁾	387,68	387,68
Afvalstoffenheffing	209,95	262,28
Rioolheffing ²⁾	188,23	188,23
	-----	-----
Totaal	794,37	846,7
Gemiddelde woonlasten	2022	2022
	810,66	865,48
Ontwikkeling lokale lastendruk		
2022-2023	-2,01%	-2,17%

¹⁾ Voor het jaar 2023 is een gemiddelde WOZ-woningwaarde aangehouden van € 261.000 (inclusief 17% verwachte waardeinstijging).

²⁾ Rioolheffing voor meerpersoonshuishoudens gebaseerd op een waterverbruik van 135 m³ per jaar en voor éénpersoonshuishoudens op 46 m³ per jaar.

Woonlasten huurder

Gemiddelde woonlasten huurder	Eenpersoonshuishoudens	Meerpersoonshuishoudens
Dantumadiel	2023	2023
Afvalstoffenheffing	209,95	262,28
Rioolheffing	188,23	188,23
	-----	-----
Totaal	398,18	450,51
Gemiddelde woonlasten	2022	2022
	412,12	466,94

Gemiddelde woonlasten huurder	Eenpersoonshuishoudens	Meerpersoonshuishoudens
Ontwikkeling lokale lastendruk 2022-2023	97%	96%

Vergelijking woonlasten op basis van Atlas van de lokale belastingen

Elk jaar publiceert het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo), een onafhankelijk onderzoeksinstituut verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen, de zogenoemde Atlas van de lokale belastingen. Dat Atlas geeft jaarlijks een overzicht van de heffingen van gemeenten, provincies en waterschappen, waaraan wij voor het jaar 2022 de onderstaande tabellen hebben ontleend. Omdat de OZB tarieven ten tijde van het publiceren van de Atlas op lokale belastingen nog niet bekend waren, is hiervan een onderbouwde inschatting gemaakt. Die echter wel kan afwijken indien de Coelo mogelijk iets gewijzigde parameters heeft gehanteerd.

In die tabellen worden de gemiddelde woonlasten voor de eigenaar-bewoner en de huurder weergegeven, alsmede de provinciale en landelijke rangorde voor wat betreft de meerpersoonshuishoudens. In het verlengde daarvan hebben wij, zowel in relatieve als absolute zin, de afwijkingen ten opzichte van het Friese gemiddelde weergegeven. Let wel: het gaat hierbij om de cijfers 2022. De cijfers 2023 zijn uiteraard pas in de loop van volgend jaar beschikbaar.

Woonlasten 2022 eigenaar – bewoner

Gemeente	Eénpersoons	Meerpersoons	Rangorde provinciaal meer-persoons	Rangorde landelijk meer-persoons
Dantumadiel	790	844	12 (gedeeld)	nbn
Gemiddelde in Friesland	728	834	14	nbn

Verhouding t.o.v. Fries gemiddelde	Eénpersoons	Meerpersoons
In procenten	108%	101%
In euro's	62	10

De provinciale rangorde is in 2022 ten opzichte van 2021 verbeterd. De gemeente is van plaats 18 gestegen naar plaats 11. Nummer 1 heeft de laagste woonlasten (Ameland) en nummer 18 de hoogste (Achtkarspelen).

De verhouding ten opzichte van het Friese gemiddelde is verbeterd voor éénpersoonshuishoudens. Voor die groep bedroeg de verhouding in 2022 119,1%. Dat is nu 108%.

Woonlasten 2022 huurder

Gemeente	Eénpersoons	Meerpersoons	Rangorde provinciaal meer-persoons	Rangorde landelijk meer-persoons
Dantumadiel	412	466	10	219
Gemiddelde in Friesland	336	447		

	Eénpersoons	Meerpersoons
In procenten	122%	104%
In euro's	76	19

Voor de huurder met een meerpersoonshuishouden geldt, dat de provinciale positie in 2021 ongewijzigd is gebleven ten opzichte van 2021. Nog altijd plek 10. Nummer 1 heeft de laagste woonlasten (Weststellingwerf) en nummer 18 de hoogste (Waadhoeke).

De landelijke positie is wel iets verbeterd. Daar is de gemeente in de rangorde van “goedkoopste” gemeenten geklommen van plek 231 naar plek 219.

Het relatieve verschil ten opzichte van het Friese gemiddelde is ten opzichte van 2020 ook iets verbeterd. De gemeente groeit voorzover het betreft de woonlastenontwikkeling voor huurders steeds meer naar dat gemiddelde toe.

Paragraaf weerstandsvermogen

Aanleiding en achtergrond

De Gemeente Dantumadiel acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie.

Risicoprofiel

Op basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het weerstandsvermogen berekend met de betrokken medewerkers uit de organisatie. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp van een workshop waarbij gebruik is gemaakt van het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomangement Informatie Systeem) waarmee risico's systematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld. Uit de inventarisatie zijn vanuit de gemeente in totaal 61 risico's in beeld gebracht. In het onderstaande overzicht (tabel 1) worden echter alleen het aantal risico's gepresenteerd welke gezamenlijk voor 85% het noodzakelijke weerstandsvermogen bepalen.

Deze risico inventarisatie geeft een goed inzicht in de aanwezige risico's en stelt organisatie en bestuur in staat beter te sturen op de beheersing van risico's en te bepalen welk weerstandsvermogen nodig is om financiële schade voortkomend uit risico's te ondervangen. Het plan is om de komende jaren het inzicht in risico's en de sturing en beheersing van de risico's verder te ontwikkelen.

Onderstaand treft u een overzicht aan van de risico top-10 van de gemeente Dantumadiel.

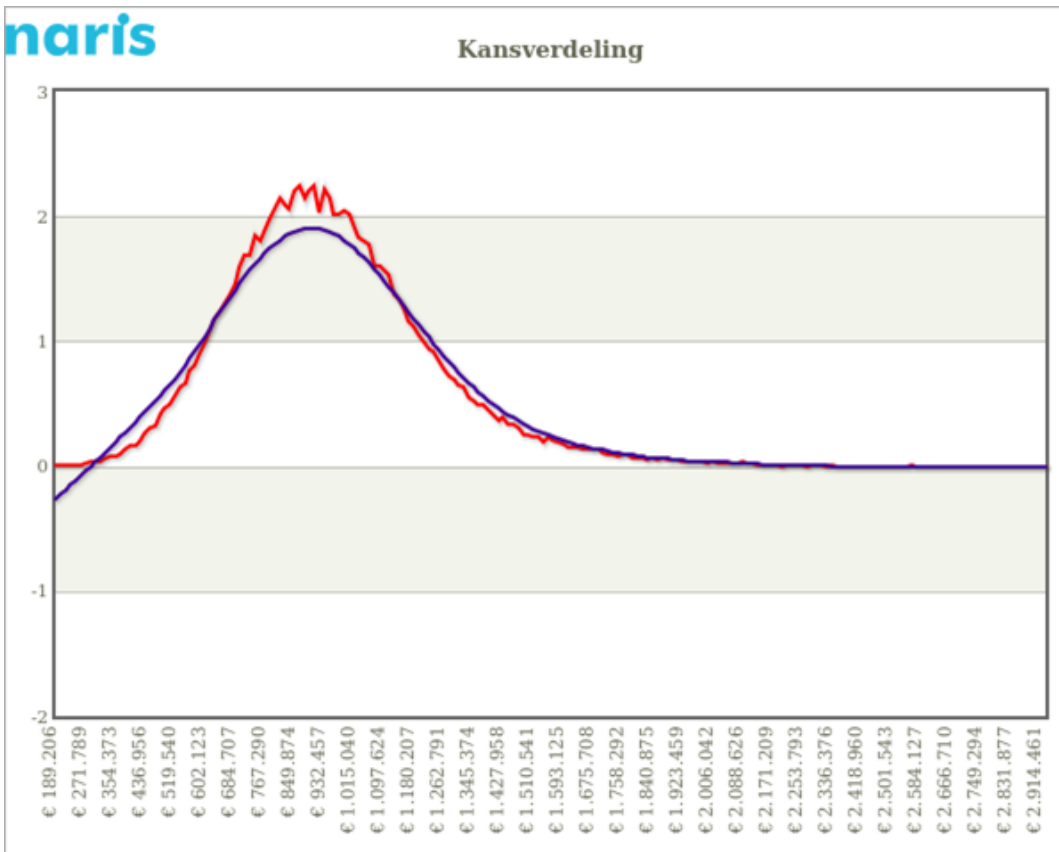
Tabel 1 : belangrijkste financiële risico's

Risiconummer	Risico omschrijving	Gevolgen	Invloed
R81	Groei aantal klanten WMO mede als gevolg van vergrijzing en overheidsbeleid.	Financieel - De kosten voor de WMO stijgen.	12,35%
R25	Toename van het aantal jeugdvoorzieningen door meer aanvragen dan verwacht.	Financieel - Er komt een overschrijding op de begrote budgetten. Deze overschrijding is afhankelijk van de zorgvraag en varieert per zwaarte van de zorgindicatie.	10,64%
R130	Verandering klimaat.	Financieel - Toenemende kosten op het gebied van onderhoud en calamiteiten door veranderend klimaat en grotere weer extremen.	8,31%
R97	Prijsstijging van uit te besteden werk. Vertraging in leveringen. Prijsstijging inkoop bouw materiaal.	Financieel - Toenemende kosten bij onderhoud, vervanging en nieuwe projecten.	6,47%
R24	De positie van SDF staat te ver van de gemeenten.	Financieel - Het inkoopstelsel met betrekking tot jeugdzorg wordt inefficiënt en niet gedragen	4,64%
R23	Indicaties voor jeugdzorg worden niet conform contractafspraken en administratieprotocol uitgevoerd door de zorgaanbieders.	Financieel - De zorgkosten zullen stijgen.	3,98%
R297	Niet compensabele BTW ten behoeve van een project	Financieel -	3,95%
R83	Oneigenlijk gebruik van gemeenschapsgeld door dubieuze zorgaanbieders (fraude)	Financieel - Gemeente betaalt voor zorg die niet volgens afspraak wordt geleverd	3,57%
R176	Extreem hoog ziekteverzuim van het gemeentelijke personeel.	Financieel - er moet meer personeel van derden worden ingehuurd	3,01%

Risiconummer	Risico omschrijving	Gevolgen	Invloed
R213	Het budgethouderschap, de sturing en de control op de bewaking van budgetten is niet optimaal.	Financieel - Overschrijding van budgetten	2,77%

De totale maximale financiële omvang van risico's bedraagt € 7.241.000.

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie in Naris uitgevoerd. De risicosimulatie is toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag niet nodig is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Figuur 1 en Tabel 2 tonen de resultaten van de risicosimulatie.

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag in €
5%	€ 541.744
10%	€ 618.143
15%	€ 670.906
20%	€ 714.349
25%	€ 753.480
30%	€ 789.096
35%	€ 822.169
40%	€ 854.283
45%	€ 884.636
50%	€ 916.892
55%	€ 948.787
60%	€ 982.343
65%	€ 1.018.129
70%	€ 1.057.525
75%	€ 1.101.526

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	
80%	€ 1.151.146
85%	€ 1.213.394
90%	€ 1.298.690
95%	€ 1.453.156

Uit de bovenstaande grafiek (figuur 1) en de bijbehorende tabel 2 is te concluderen dat het voor 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een weerstandsvermogen van afgerond € 1.300.000. (benodigde weerstandscapaciteit). Naris adviseert bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit uit te gaan van de risicosimulatie en van een zekerheidspercentage van 90%.

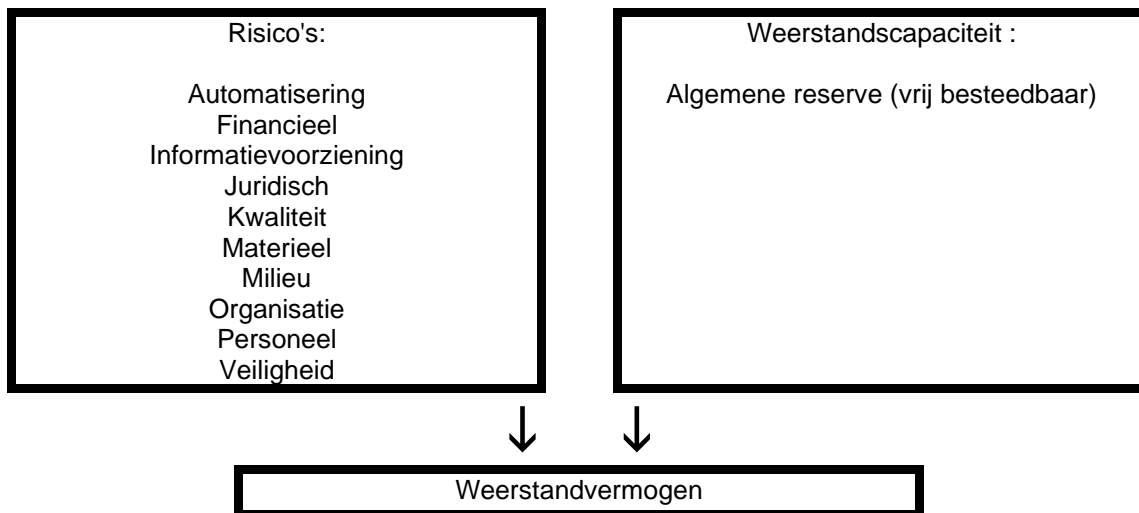
Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Dantumadiel bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	Startcapaciteit 2023 in €
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	€ 7.049.000
Totale weerstandscapaciteit	€7.049.000

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{7.049}{1.300} = 5,42$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis

A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van de organisatie valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen, mede als gevolg van de gedaalde benodigde weerstandscapaciteit.

Kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van gemeenten. Om dit te bereiken is de BBV op dit onderdeel aangepast en wordt deze paragraaf uitgebreid met de volgende kengetallen voor:

- Netto schuldquote;
- Solvabiliteitsratio;
- Grondexploitatie;
- Structurele exploitatieruimte;
- Belastingcapaciteit.

Deze kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeente.

Netto schuldquote / Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote laat de verhouding zien tussen de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen van de gemeente en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- en exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Netto schuldquote (excl. doorgeleende gelden)	36%	56%	45%	61%	59%	58%
Netto schuldquote	38%	53%	43%	59%	57%	56%

De schuldquote blijft over de jaren heen redelijk constant, wat betekent dat we voor het uitvoeren van de begroting geen extra leningen hoeven aan te trekken. De VNG adviseert om met de schuldquote binnen de 100% te blijven. De signaalwaarde voor de netto schuldquote bedraagt 130%. Bij deze signaalwaarde is sprake van een relatief hoge schuldendruk. Voor Dantumadiel kan dus vastgesteld worden dat er geen sprake is van een hoge schuldendruk. De daling van 57% respectievelijk 54% in de begroting 2022 naar 45% respectievelijk 43% in de begroting 2023 wordt met name veroorzaakt door een stijging van het meerjarige begrotingssaldo.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio (= Eigen Vermogen / Totaal Vermogen) geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe weerbaarder de gemeente is.

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Solvabiliteit	23%	15%	20%	14%	14%	14%

Harde normen voor de waarde die de solvabiliteit zou moeten hebben, zijn er niet. Zeker niet voor gemeenten. De signaalwaarde voor de solvabiliteit bedraagt 5%, bij een lagere uitkomst heeft de gemeente

een hoge schuldbelasting van het bezit. De Solvabiliteit van een gemeente is relatief laag doordat veel van de activa van de gemeente niet verhandelbaar is. Een solvabiliteit van rond de 20% wordt door de VNG gezien als minimale streefwaarde. In de voorliggende begroting bedraagt de solvabiliteit ook 20%. In de jaren na 2023 is echter weer een daling van de solvabiliteit te verwachten.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten uit de exploitatie. Omwille van de vergelijkbaarheid van jaar op jaar is voor alle jaren uitgegaan van grond waarden exclusief niet in exploitatie genomen gronden (zoals vanaf de jaarrekening 2016 voorgeschreven door het BBV).

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Grondexploitatie	2%	1%	0%	0%	0%	0%

De grondexploitatie ratio geeft aan hoe groot de waarde van de grond is ten opzichte van de baten. Hoe minder grond een gemeente verkoopt, hoe hoger de grondpositie en hoe hoger de boekwaarde. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar. Een laag percentage en in sommige jaren negatief, zoals door de jaren heen het geval is, betekent dat de grondposities van de gemeente beperkt zijn.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar het saldo van de structurele baten en structurele lasten en dit saldo wordt afgezet tegen de totale baten.

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Str. exploitatieruimte	16%	1%	-4%	6%	9%	5%

De structurele exploitatieruimte is over het algemeen laag omdat het begrotingssaldo ook laag is.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om haar belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de woonlasten Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale lasten woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 in en uit te drukken in een percentage.

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Belastingcapaciteit	111%	106%	100%	100%	100%	100%

De belastingcapaciteit van 100% betekent dat de gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in Dantumadiel op het landelijk gemiddelde liggen.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente Dantumadiel heeft ruim 3.390 hectare openbare ruimte in beheer. Er vinden veel activiteiten plaats, zoals wonen, werken en recreëren. Voor deze activiteiten zijn veel gemeentelijke kapitaalgoederen nodig, als wegen, riolering, kunstwerken, groen, verlichting en gebouwen.

In deze paragraaf wordt er een weergave gegeven van de stand van zaken van het kapitaalgoederenbeheer in de gemeente Dantumadiel. Onderhoud van kapitaalgoederen beslaat een substantieel deel van de begroting en een integraal overzicht is belangrijk voor een goed inzicht in de financiële positie.

De gemeente Dantumadiel heeft de volgende arealen in onderhoud:

Areaal	Onderverdeeld	Aantal	In
Gebouwen			stuks
Groen	Bomen	6.500	stuks
	Natuurlijke beplanting	297.681	m2
	Hagen	7.842	m2
	Gras	1.439.510	m2
	Cultuurbeplanting	42.281	m2
	Speeltoestellen	249	Stuks
Verhardingen	Verhardingen	1.616.840	m2
	Lichtmasten	3.659	m2
Kunstwerken			

Beleidsplannen

In 2021 zijn alle beleidsplannen (opnieuw) vastgesteld. Hieronder een overzicht van deze plannen:

Onderdeel	plan	Datum vaststelling plan Gemeenteraad	plan nog actueel?	Toelichting
Wegen	Beleid / beheerplan Wegen	2021	Ja	
Kunstwerken	Beleid / beheerplan kunstwerken	2021	Ja	
Openbare verlichting	Onderhoudsplan O.V.	2021	Ja	
Gebouwen	M.O.P. Gebouwen	2021	Ja	
Waterwegen	Beleidsplan Waterwegen Dantumadiel	2021	Ja	
Riolering	Gemeentelijke Rioleringsplan	2021	Ja	
Groen	Beleid / beheerplan Groen	2021	Ja	

Beleidskader Gebouwen

In het nieuwe beleid / beheerplan Gebouwen (vaststelling jan 2021) heeft de raad onderhoudsniveau Conditie score 3 vastgesteld. Tevens zijn de investeringen voor de komende jaren in de begroting van 2022 e.v. opgenomen die onlosmakelijk verbonden zijn met het in stand houden van het kapitaalgoed.

Duurzaamheidsmaatregelen, met een terugverdientijd korter dan 5 jaar, zijn meegenomen in dit plan. Nieuwbouw, grootschalige verbouwingen en functionele verbeteringen vallen buiten dit beleidsplan. Kosten als gevolg van (nieuwe) wetten en regels op het gebied van verduurzaming vallen eveneens buiten dit beleidsplan. In het plan is geen onderhoud opgenomen voor het gemeentehuis en De Kruisweg vanaf 2027. Het college heeft besloten om een plan op te starten die erin moet resulteren dat uiterlijk over 5 jaar het gemeentehuis en de Kruisweg (voor een groot deel) anders is bestemd. (verkoop / verhuur)

Beleidskader Wegen

In het nieuwe beleid / beheerplan Wegen (vaststelling jan 2021) heeft de raad onderhoudsniveau Basis vastgesteld. Tevens zijn de investeringen voor de komende jaren in de begroting van 2022 e.v. opgenomen die onlosmakelijk verbonden zijn met het in stand houden van het kapitaalgoed.

Beleidskader Straatverlichting

In het nieuwe beleid / beheerplan straatverlichting (vaststelling jan 2021) is een instandhoudingsniveau in beeld gebracht. Tevens zijn de investeringen voor de komende jaren in beeld gebracht die onlosmakelijk verbonden zijn met de instandhouding van het kapitaalgoed. Daarnaast; niet verlichten, tenzij,. Sober en doelmatig verlichten, tenzij.. Er wordt onderscheid gemaakt in functioneel en esthetisch reinigen van armaturen respectievelijk masten. De raad heeft besloten om de lichtmasten periodiek (1 x per 5 jaar) schoon te maken. (mast en armatuur)

Beleidskader Groen

In het nieuwe beleid / beheerplan Groen (vaststelling nov 2021) heeft de raad onderhoudsniveau Basis vastgesteld. Tevens zijn de investeringen voor de komende jaren in de begroting van 2022 e.v. opgenomen die onlosmakelijk verbonden zijn met het in stand houden van het kapitaalgoed.

Beleidskader Kunstwerken

In het nieuwe beleid / beheerplan Kunstwerken (vaststelling nov 2021) is een instandhoudingsniveau in beeld gebracht. Een lager onderhoudsniveau is niet mogelijk zonder dat er kapitaalvernietiging plaatsvindt. Tevens zijn de investeringen voor de komende jaren in de begroting van 2022 e.v. opgenomen die onlosmakelijk verbonden zijn met het in stand houden van het kapitaalgoed.

Beleidskader rioleringen

Het beleid en de ontwikkelingen op het gebied van riolering c.a. ligt vast in Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP). Dit plan is in december 2021 vastgesteld. Dit is een zgn. verbreed rioleringsplan waarin ook alle taken op basis van de waterwet zijn geïntegreerd.

Belangrijk item binnen de gehele waterketen vormt momenteel efficiëntieverbetering. Dit mede ingegeven door landelijk beleid. Om efficiëntieverbetering te behalen wordt breed ingezet op intensivering van samenwerking. Binnen Dantumadiel komt dit op verschillende manieren tot uiting. Met de gemeente Noardeast-Fryslân wordt op een gestructureerde manier op verschillende manieren samengewerkt. Verder wordt er Friesland breed samen gewerkt binnen het `Fries bestuursakkoord waterketen`. In dit verband wordt ook nadrukkelijk samenwerking met het Wetterskip Fryslân verbeterd. Het GRP geeft aan op welke wijze het areaal aan rioleringen wordt beheerd. Kostendekking van dit beheer vindt plaats op basis van de rioolheffing. De bij het GRP behorende kostendekking berekening vormt dan ook de basis voor deze rioolheffing.

Beleidskader waterwegen

Met het nieuwe beleid / beheerplan Waterwegen (november 2021) is er door de raad een instandhoudingsniveau vastgesteld. Een lager onderhoudsniveau is niet mogelijk zonder dat er problemen ontstaan.

Het benodigd budget voor het baggeren is bepaald op basis van een cyclische benadering. Peilingen moeten uitwijzen waar en wanneer er gebaggerd moet worden. In 2022 is er een uitvoeringsplan opgesteld.

Onderhoud verhardingen

Een maal per 2 jaar wordt er een visuele weginspectie uitgevoerd ten behoeve van het vaststellen van het groot onderhoud. Deze inspecties zijn in de eerste helft van 2020 uitgevoerd. De inspectiegegevens zijn ingebracht in het wegbeheersysteem. De onderhoudsstrategieën voor de wegverhardingen zijn gestoeld op de landelijk toegepaste methodiek (gedragsmodellen) van het CROW (kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur).

Binnen de uitvoering van het onderhoud is een tweedeling aangebracht tussen groot en klein onderhoud. Klein onderhoud wordt uitgevoerd door team Utfiering en groot onderhoud wordt uitbesteed aan aannemers. Het klein onderhoud aan verharding betreft het herstel van elementenverhardingen. Dit klein onderhoud wordt uitgevoerd naar aanleiding van eigen constatering, na meldingen van burgers / bedrijven of na opmerkingen die worden gemaakt tijdens het schouwen van de openbare ruimten. Daarnaast vinden er ook

reconstructies plaats aan wegen, die aan het einde van hun technische levensduur zijn of waarvan de inrichting niet meer aan sluit op het gebruik.

Onderhoud sportvelden

Het dagelijks en groot onderhoud van sportvelden wordt uitgevoerd door openbare werken. Deze taken worden beleidsmatig ondersteund door de het team welzijn binnen de afdeling Dorpen en Wijken. Het onderhoud aan de sportvelden bestaat uit de volgende werkzaamheden: maaien sportvelden (in seizoen 2 keer per week – 40 maaibeurten per jaar), vegen (= grasvelden ontdoen van gras en blad) (gemiddeld 5 keer per jaar), rollen (4 keer per jaar), beluchten (= perforeren grasmat tot een diepte van 25 á 30 mm), beregenen (afhankelijk van de weersomstandigheden), slepen oefenhoeken, bemesten (2 keer per jaar), bosplantsoen dunnen / snoeien / versnipperen, doorspuiten drainage, jaarlijks groot onderhoud hoofdvelden, herstellen doelgebieden, herstellen belijning, bezanden, beluchten, doorzaaien, onkruidbestrijding, jaarlijks groot onderhoud trainingsvelden, frezen / profileren, inzaaien, onderhoud overige voorzieningen, hekken, veldafrostering, hekwerken, goals, ballenvangers, bestrating / betegeling, opknippen beplanting, mollenbestrijding, chemische onkruidbestrijding velden, watergangen. Bijkomende kosten voor onderhoudswerkzaamheden sportvelden betreffen aanschaf van zand voor bezanden (bij groot onderhoud), aanschaf van kunstmeststoffen, keuring van grondmonsters, advisering over maatregelen groot onderhoud, onderhoud van borden, composteren van groenafval, kosten grondwaterbelasting provincie.

Onderhoud algemeen Groen

Het dagelijks onderhoud van het openbaar groen wordt volgens onderhoudsschema's op vastgestelde onderhoudsniveau 's onderhouden. Het onderhoudsniveau wordt geborgd middels een doorlopende kwaliteitsschouw van de openbare ruimte waardoor, waar nodig, tijdig kan worden bijgestuurd. Het groot onderhoud en de vervangingen worden uitgevoerd naar aanleiding van jaarlijkse inspecties.

Onderhoud speelvoorzieningen

Het onderhoud wordt uitgevoerd door de speelplaatscommissies. Voor dit onderhoudswerk krijgen de speelplaatscommissies subsidie van de gemeente. Periodiek inspecteert de gemeente de speeltoestellen.

Onderhoud rioleringen

Alle werkzaamheden t.b.v. rioleringen worden uitgevoerd door de afdeling Gemeentewerk inclusief de hydraulische en de milieutechnische berekeningen. De afdeling Dorpen en wijken verzorgt de beleidsmatige aspecten en bewaakt het hydraulisch en hygiënisch functioneren van de riolering.

Het dagelijks onderhoud bestaat uit een groot aantal werkzaamheden waaronder; ledigen van straat en trottoirkolken, reinigen en inspecteren van leidingen, vegen van goten, inspectie en onderhoud van pompen en gemalen, reparatie van kleinere lekkages, etc. Vrijkomend slib uit onderhoud werkzaamheden wordt afgevoerd naar de Omrin.

Groot onderhoud aan en vervangingen aan het rioleringssysteem wordt uitgevoerd op basis van inspecties. Inspectie gegevens worden bijgehouden in een geautomatiseerd systeem op basis waarvan jaarlijks het vervangingsprogramma wordt opgesteld.

Naast vervangingen worden ook optimalisaties doorgevoerd. Hierbij valt te denken aan het ombouwen van verbeterd gescheiden stelsels, hydraulische of milieukundige aanpassingen van het stelsel en het afkoppelen van regenwater.

Onderhoud waterwegen

Onderhoud van waterwegen is te verdelen in watervoerendheid en bevaarbaarheid. Ten aanzien van watervoerendheid moeten alle gemeentelijke watergangen voldoen aan de keur van het waterschap. Hiertoe worden de sloten uitgemaaid. Incidenteel moet er worden gebaggerd.

Bevaarbare waterwegen worden in beginsel vastgelegd in het Provinciaal Verkeer en Vervoersplan (PVVP).

Wetterskip is waterbeheerder voor alle het stedelijk water (binnen de bebouwde kom). Gemeente voert wel dagelijks / jaarlijks onderhoud uit (hekkelen) aan hoofd- en secundaire watergangen voor het Wetterskip en krijgt de kostprijs hiervan vergoed. Baggeren van hoofd- en secundaire watergangen onder OSW is voor het Wetterskip. Voor vijvers binnen de bebouwde kommen ontvangt de gemeente jaarlijks een vast bedrag om jaarlijks te hekkelen / maaien (indien noodzakelijk) en om periodiek te baggeren.

Voor het hekkelen van waterwegen (betreft voornamelijk bermsloten) wordt getracht zo veel mogelijk contracten af te sluiten met eigenaren van aanliggende percelen waarbij de eigenaren tegen een vergoeding het hekkelen voor de gemeente uitvoeren en het hekkelmateriaal op hun terrein ontvangen. De resterende hekkelwerkzaamheden worden op de markt gezet. Bij hekkelwerkzaamheden wordt het overgrote deel van het vrijkomende hekkelmateriaal afgevoerd naar een composteerinrichting. i.v.m. bereikbaarheid wordt nog een klein deel van het hekkelmateriaal verklepeld en vervolgens in de berm achtergelaten. Voor het verkrijgen van de gewenste bermvegetatie geniet afvoer van hekkelmateriaal echter de voorkeur (verschrallingsbeleid). Een aantal bermsloten is voorzien van walbeschoeiing. Reden is doorgaans ruimtegebrek of afslag van het talud als gevolg van stromend water en bodemopbouw. Indien technisch mogelijk verdient uit kostenoverwegingen

Beeldkwaliteit

Driemaal per jaar wordt er een beeldkwaliteit schouw uitgevoerd volgens de CROW-publicatie 223. Deze beeldkwaliteitsschouw heeft betrekking op groen en wegen. Bij deze schouwrondes worden er op willekeurig gekozen plaatsen geïnspecteerd waarbij wordt gekeken naar wat de beeldkwaliteit is ten opzichte van de vastgestelde kwaliteit. De vastgestelde kwaliteit is niveau B. Naast beeldkwaliteit worden er ook technische inspecties uitgevoerd. De beeldkwaliteit zegt nog niets over de technische kwaliteit.

Het uitgangspunt van het beheren van de kapitaalgoederen is een cyclische aanpak mede gebaseerd op het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV)

In de tabel hieronder een weergave van de stand van zaken aangaande achterstallig onderhoud.

Onderdeel	Achterstallig Onderhoud	Hoogte achterstallig onderhoud	Naam ingestelde reserve of voorziening	Hoogte van de reserve of voorziening
Wegen	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kunstwerken	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Openbare verlichting	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gebouwen	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Waterwegen	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Riolering	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Majeure vervangingen / projecten 2023

Beschoeiingen / damwanden:

-

Straatverlichting:

Vervanging voor € 45.028,-

Wegen:

- De Westereen Foarstrjitte
- Driezum M. Hostrastjitte
- Rinsumageast Eysingawei

Groen:

- Vervanging toplaag kunstgrasveld Westereen
- Diverse renovaties plantvakken conform technische schouw gehele gemeente

Gebouwen:

- Kerktoren Rinsumageest

Riolering:

-

Paragraaf financiering

Inleiding

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) worden in de begroting in afzonderlijke paragrafen beleidsrichtlijnen vastgelegd over relevante beheersmatige aspecten. In de beheersverordening naar artikel 212 van de Gemeentewet geeft de raad het kader aan.

Algemeen

In het Treasurystatuut gemeente Dantumadiel, staan de uitgangspunten en doelstellingen voor het treasurybeleid vermeld. De geplande uitvoering van het treasurybeleid is weergegeven in de paragraaf financiering.

Hoe ontwikkelt de rente zich?

Een belangrijke factor bij het uitvoeren van het treasurybeleid is het verwachte verloop van de rente. Onze rentevisie wordt aan de hand van een aantal financiële instellingen opgesteld. De rentes liggen al een lange tijd op historisch lage waarden, de verwachting is niet dat hier op korte termijn verandering in komt.

Hoe beheert de gemeente haar kas?

Al het betalingsverkeer heeft de gemeente gecentraliseerd bij drie banken. De N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), de Rabobank en de ING bank. Hoofdbankier is de BNG, de Rabobank wordt vooral aangehouden als service naar de klanten en vanuit regionaal economische motieven en de ING bank is gekoppeld met de digitale balie. Het saldo op deze rekening wordt periodiek afgeroomd ten gunste van de BNG-rekening.

Met de BNG is een financieringsovereenkomst afgesloten voor één jaar en wordt telkens per 1 januari, stilzwijgend met één jaar verlengd.

In de financieringsovereenkomst met de BNG is geen sprake van gehoudenheid. Dit houdt in, dat de gemeente Dantumadiel vrij is in haar keuze bij welke partij zij haar geld aantrekt.

Bij de Rabobank en de ING bank zijn geen kredietfaciliteiten aanwezig. Uiteraard staat het de gemeente Dantumadiel vrij, om tot de kasgeldlimiet (8,5% van het begrotingstotaal) voor een bepaalde periode kort geld aan te trekken.

Hoe staat het met het schatkistbankieren?

Het schatkistbankieren voor decentrale overheden heeft een wettelijke basis in de wet FIDO en moet ervoor zorgen dat er een lagere EMU-schuld van de collectieve sector ontstaat.

Omdat het Schatkistbankieren verplicht is gesteld, moeten decentrale overheden alle middelen die ze niet direct nodig hebben voor hun publieke taak in de schatkist onderbrengen. Wel is er sprake van een bepaalde drempel. De hoogte van deze drempel is afhankelijk van de financiële omvang van een decentrale overheid. De drempel is vastgesteld op 2% van het jaarlijks begrotingstotaal met een minimum van € 1.000.000 en een maximum van € 2.500.000.

Voor de gemeente Dantumadiel, zal het schakistbankieren niet al te verstrekkende gevolgen hebben, omdat wij een zogenoemde leengemeente zijn en normaliter weinig "positief" staan op de Rekening Courant. Het Schatkistbankieren geldt alleen voor overtollige financiële middelen. Er is voor gemeenten geen leenfaciliteit aanwezig.

Hoe staat het met het renterisicobeheer?

De gemeente loopt renterisico op het moment dat nieuwe leningen moeten worden aangetrokken (herfinanciering) of als een renteherziening van toepassing is. Om dit renterisico te beheersen wordt er in de wet FIDO een renterisiconorm bepaald. Voor gemeenten bedraagt de renterisiconorm maximaal 20% van het begrotingsbedrag bij aanvang van het begrotingsjaar.

Berekening renterisiconorm 2023

(bedragen x € 1.000)	€
Begrotingstotaal	59.326
Renterisico percentage	20%
Renterisiconorm	11.865

Toetsing renterisico aan norm 2023

(bedragen x € 1.000)	€
Renterisico (renteherziening en aflossing)	1.378
Renterisiconorm	11.865
Onderschrijding	-/- 10.487

Uit bovenstaande berekening blijkt, dat de gemeente Dantumadiel binnen de grenzen van de renterisiconorm blijft.

De totale schuld van de gemeente per 1 januari 2023 bedraagt naar verwachting € 28.527.000.

De kasgeldlimiet (het bedrag waarvoor op basis van kortgeld financiering mag worden aangetrokken) bedraagt 8,5% van het gemeentelijke budget bij aanvang van het begrotingsjaar 2023. De kasgeldlimiet zal over het jaar 2023, 8,5% van € 59.326.000 is € 5.042.710 zijn.

Het is toegestaan om tijdelijk, gedurende drie opeenvolgende kwartalen, de kasgeldlimiet te overschrijden.

Wat is het kredietrisico op verstrekte geldleningen?

De gemeente staat borg voor een aantal geldleningen. Gezien het feit dat voor deze leningen het Waarborgfonds Sociale Woningbouw garant staat, kan het directe risico als minimaal worden beschouwd. Het indirecte risico is wel aanwezig, dit risico ontstaat wanneer een willekeurige landelijke woningcorporatie niet meer aan haar betalingsverplichting kan voldoen (denk hierbij aan Woningcorporatie Vestia) en het WSW garantievermogen daalt tot beneden 0,25%, van het totale geborgde vermogen. Mocht dit voorkomen dan zullen de gezamenlijke gemeenten, voor 50% van deze schuld (na uitputting van het garantievermogen en betaling van de directe schade gemeentes), verplicht zijn deze overblijvende schuld, middels een renteloze lening te verstrekken. Het risico is dan in beginsel de rentederving op deze verstrekte lening.

Hoe gaan we om met de wet HOF?

In de wet Houdbare OverheidsFinanciën (wet HOF) worden de Europese normen verankerd voor de hoogte van de overheidsschuld en de jaarlijkse groei van de overheidsschuld. Die normen raken ook gemeenten, omdat de gemeenteschulden en financieringstekorten van gemeenten meetellen in de overheidsschuld van Nederland.

Elke gemeente heeft een individuele EMU-referentiewaarde. Deze is afgeleid van het plafond voor het EMU-saldo van de gezamenlijke gemeenten. De VNG adviseert gemeenten om niet te sturen op deze EMU-referentiewaarde. Dat verhindert een uitruil van plussen en minnen tussen gemeenten ten opzichte van de individuele EMU-referentiewaarde en leidt mogelijk tot een onnodig uitstel van investeringen door gemeenten. In plaats daarvan kunnen gemeenten beter sturen op de ontwikkeling van de hoogte van de schuld.

Als gemeente Dantumadiel hebben wij aandacht voor de schuldpositie van onze gemeente via de jaarstukken en begroting en de daarin verplicht opgenomen paragraaf Financiering. Daarbij dient opgemerkt te worden dat de gemeente Dantumadiel geen specifiek schuldenbeleid heeft.

Hoe verdelen we de rente?

De rentekosten worden verdeeld aan de taakvelden op basis van een omslagrente. Hierbij worden de totale rentekosten eerst gecorrigeerd met de doorgeleende geldleningen en de toerekening aan de grondexploitaties.

De rente over de grondexploitaties wordt berekend door het gewogen gemiddelde te nemen van de totale rentekosten in de verhouding van vreemd en eigen vermogen. Dit percentage bedraagt voor het boekjaar 2023 0,67%.

Het totaal toe te rekenen rente aan de taakvelden bedraagt € 221.468, wat neerkomt op 0,46%. Werkelijk wordt 0,50% aan rente toegerekend aan de taakvelden. Door de afronding ontstaat op het taakveld treasury renteresultaat van € 17.900.

In de volgende tabel wordt de renteverdeling schematisch weergegeven.

	€
externe rentelasten over de korte en de lange financiering	249.936
externe rentebaten:	
-geldleningen woningbouw	-21.000
-hypothecaire geldleningen	
-overige geldleningen	
Totaal door te rekenen externe rente (1)	228.936
-aan grondexploitatie door te belasten rente	7.468
-rente van projectfinanciering door te belasten aan taakvelden	
<i>Saldo door te rekenen rente (2)</i>	<i>7.468</i>
Rente over eigen vermogen (3)	0
Rente over voorzieningen (4)	0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente (1+2+3+4)	221.468
<i>werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (=rente-omslag)</i>	<i>239.368</i>
Renteresultaat op het taakveld treasury	17.900

Wat is ons EMU-saldo?

Het EMU-saldo is het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van de collectieve sector (Rijk, mede-overheden en sociale fondsen). Het EMU-saldo wijkt af van het begrip exploitatiesaldo waarmee gemeenten en provincies werken. Het verschil zit onder meer in een andere behandeling van investeringen, afschrijvingen en voorzieningen. Voor de berekening van het EMU-saldo wordt mede gebruik gemaakt van de geprognosticeerde balans. Over de hoogte van het EMU-tekort zijn binnen Europa afspraken gemaakt. De Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) is de Nederlandse uitwerking van de Europese afspraken ten aanzien van de overheidsfinanciën. Deze wet moet de begrotingsdiscipline op nationaal en decentraal niveau waarborgen.

Referentiewaarde EMU-saldo

Het aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo is macro genormeerd. De Rijksoverheid maakt daarover afspraken met het IPO, de VNG en het UvW. In het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (BOFV) is in mei 2018 de afspraak gemaakt dat de ruimte in het EMU-saldo voor de decentrale overheden tezamen totaal 0,4% van het BBP bedraagt.

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1	Exploitatiesaldo vóór mutaties reserves	5.054	353	2.934	4.487	5.536	2.903
2	Mutaties (im)materiële vaste activa	-1.503	-1.100	1.670	5.943	-141	-2.068
3	Mutaties voorzieningen	356	-174	160	125	-216	-48
4	Mutaties voorraden (inclusief bouwgrondexploitatie)	82	288	25	258	303	-240
	EMU-saldo	3.988	-633	4.789	10.814	5.482	546

Paragraaf bedrijfsvoering

Inleiding

De term 'bedrijfsvoering' verwijst naar de inzet van bedrijfsmiddelen om de bedrijfsdoelen te behalen. Die bedrijfsmiddelen zijn: personeel, informatie, organisatie, financiën, automatisering, communicatie, huisvesting ('PIOFACH'), aangevuld met juridisch en inkoop.

Deze paragraaf heeft betrekking op de gehele ambtelijke organisatie. Naast werk voor de gemeente Dantumadiel verrichten wij ook diensten voor de gemeenten Noardeast-Fryslân (het overgrote deel) en Schiermonnikoog, hiervoor vindt verrekening van kosten plaats.

In deze paragraaf worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Ontwikkeling personele bezetting
- Van gedwongen thuiswerken naar hybride werken
- ICT ondersteuning
- Ontwikkeling risicomangement en interne controle

Ontwikkeling personele bezetting

Het begrote aantal FTE per 1 januari 2023 bedraagt 597,64 FTE en wordt gelimiteerd door de begroting en het formatieplan.

Onze systemen laten op dit moment niet toe om te bepalen hoeveel FTE als externe capaciteit wordt ingehuurd dan wel hoeveel FTE wordt ingehuurd op projectbasis. In dat laatste geval gaat het vaak slechts om enkele maanden, dus een gedeelte van een FTE. In 2022 zien we een toename van het aantal externen vanwege de krapte op de arbeidsmarkt (vacaturemarkt) en de wijzigingen in de interne organisatie. De verwachting is dat de hogere inhuur ook in 2023 nog het geval zal zijn vanwege de eerder genoemde redenen.

In 2022 heeft de structuurwijziging van de organisatie verder vorm gekregen en zijn de functies van clusterhoofden en coördinatoren ingevuld. Dit moet voor medewerkers leiden tot een organisatie die slim georganiseerd is, waar afspraken en resultaten duidelijk zijn en waar het prettig en fijn samenwerken is.

Het ziekteverzuimpercentage heeft zich als volgt ontwikkeld

	Ziekteverzuim %
Januari 2019	7,36%
Gemiddeld 2019	6,92%
Gemiddeld 2020	5,76%
Gemiddeld 2021	5,09%

Doelstelling van het in 2019 geformuleerde ziekteverzuimbeleid was om jaarlijks een procentpunt te dalen tot in 2021 een verzuimcijfer van maximaal 5,36 was bereikt. Dat doel is ruimschoots behaald. De meldingsfrequentie is ook iets afgenomen, wat ook een effect is van het thuiswerken. Er is meer regelruimte waardoor er op sommige momenten andere keuzes gemaakt kunnen worden dan ziekmelden. Qua verzuimduur is opvallend dat het middellang en lang verzuim (tot 1 jaar) duidelijk gedaald is. Een teken dat er een verbetering heeft plaats gevonden in re-integratie processen, waardoor eerder herstel optreedt.

De afgelopen jaren is veel tijd geïnvesteerd in het zoeken van (definitieve) oplossingen voor langdurig zieken en in het naleven van de systematiek van de Wet Poortwachter. Ondanks het vaak werken op afstand i.v.m. COVID zijn veel leidinggevendenden er toch in geslaagd een goede band met hun medewerkers te behouden. Ook die goede band helpt bij het beperken van ziekteverzuim. In 2022 is er gestart met een Taskforce verzuim die het lopende verzuim in de organisatie in de gaten houdt voor wat betreft de stappen in het proces van de Wet Poortwachter.

Samenwerking Dantumadiel – Noardeast-Fryslân

2023 zal het laatste jaar zijn dat gemeente Noardeast-Fryslân alle ambtelijke diensten levert aan gemeente Dantumadiel volgens de afspraken in de centrumregeling.

Sinds 1 januari 2019 werken de gemeenten Dantumadiel en Noardeast-Fryslân samen binnen de kaders van “de centrumregeling en het dienstverleningshandvest samenwerking Dantumadiel en Noardeast-Fryslân”. Daarin staat beschreven dat Dantumadiel alle diensten afneemt van Noardeast-Fryslân.

Naar aanleiding van de in de in 2021 uitgevoerde evaluatie hebben de colleges op 5 en 6 juli 2022, na toestemming van de beide raden, besloten de centrumregeling per 1 januari 2024 op te heffen.

Dat betekent dat de samenwerking ontvlochten moet worden. Daarvoor gelden de bepalingen uit centrumregeling: een registeraccountant en een extern adviseur moeten voor beide gemeenten een opheffingsplan opstellen. Daarin wordt bepaald hoe het komt met de boedelscheiding.

Na het opstellen van het opheffingsplan zal de ontvlechting voorbereid worden. Daarnaast wordt in 2023 ook een sociaal plan vastgesteld én bereiden beide gemeente hun organisaties voor op de situatie na ontvlechting. Tot 1 januari 2024 zal gemeente Noardeast-Fryslân alle diensten blijven leveren aan gemeente Dantumadiel.

Financiën

De totale uitvoeringsbegroting sluit op € 58.159.000 en is opgebouwd uit diverse onderdelen. In onderstaande tabel worden de onderdelen inzichtelijk gemaakt.

Onderwerpen (Bedragen x € 1.000)	Begroting 2023
Loonkosten	44.345
Overige personeelskosten	4.925
Automatisering	5.356
Tractie	2.422
Facilitaire zaken	721
Huisvesting	348
Commissie bezwaar en beroep	5
Overige dienstverlening	37
Totaal	58.159

Bovenstaande verdeling is gemaakt op basis van de samenwerkingsovereenkomst. In onderstaande tabel wordt de verdeling tussen de bijdrage van Gemeente Noardeast-Fryslân en Gemeente Dantumadiel zichtbaar.

Bijdrage (Bedragen x € 1.000)	Verdeelsleutel	Begroting 2023
Gemeente Noardeast-Fryslân	73,44%	42.712
Gemeente Dantumadiel	26,56%	15.447
Totaal	100%	58.159

Het meerjarig verloop van de samenwerkingsbegroting in relatie tot de bijdrage per gemeente wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Meerjarig effect (Bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Totale kosten	-58.159	-57.524	-57.516	-57.502
Gemeente Noardeast-Fryslân	42.712	42.246	42.240	42.230
Gemeente Dantumadiel	15.447	15.278	15.276	15.272
Totaal	0	0	0	0

Van gedwongen thuiswerken naar hybride werken

Door corona hebben we de voordelen, nadelen en kansen van thuiswerken ervaren. Met die ervaringen willen we de relatie tussen werk, werkplek en werk-privébalans opnieuw vormgeven en thuiswerken een structurele plek geven in het werken bij de gemeente. Het uitgangspunt, vast gelegd in een beleidsplan, wordt dan ook 'werk doen waar het past': ruimte om zelf, in afstemming met collega's, te kiezen waar en wanneer het werk wordt gedaan, deels op kantoor en deels thuis of op een andere locatie.

De kantooromgeving zal vooral gebruikt worden om elkaar te ontmoeten, samen te werken in projectgroepen, samen opleidingen te volgen, etc. Dat geldt voor ongeveer 430 medewerkers, de overige kunnen uit hoofde van hun functie (bijvoorbeeld buitendienst, bodes) niet hybride werken. Om dit efficiënt mogelijk te maken is de verbouwing van bouwdeel C in Dokkum inmiddels gestart.

Om de medewerkers ook in de thuissituatie te voorzien van passende middelen is een mogelijkheid gecreëerd om naast de standaard bedrijfsmiddelen als laptop en smartphone, in bruikleen, ook de beschikking te krijgen over zaken als beeldscherm, dockingstation en kantoormeubilair.'

ICT ondersteuning

In 2021 is het informatieplan 2021-2022 Samen Digitaal vastgesteld door het college met als belangrijkste uitgangspunten:

Maximaal dienstverlenend (maximaal tevreden burger voor alle soorten van dienstverlening);
Flexibel en schaalbaar (snel kunnen inspelen op nieuwe wetgeving, technologie of klantverwachtingen);
Kostenbewust en sober (kosten afwegen tegen de baten en business case gedreven werken).

In de tweede helft van 2022 wordt dit informatieplan geactualiseerd voor de coalitieperiode 2022-2026.

Nieuwe ICT-ondersteuning

- Het belangrijke zaaksysteem REX, is sinds november 2021 in bedrijf genomen. Veel aandacht is uitgegaan naar de technische implementatie van het systeem. Zaakgericht werken gaat echter ook gepaard met belangrijke cultuurveranderingen. De aandacht zal de komende periode dan ook uitgaan naar de manier van werken in het belang van een goede informatiehuishouding. De doorontwikkeling en het breder in gebruik nemen van het zaaksysteem is noodzakelijk om te kunnen voldoen aan wettelijke verplichtingen zoals de Omgevingswet, Archiefwet, de Wet elektronische publicaties en de Wet open overheid. Daarnaast staat in regionale samenwerking een verdere technische ontwikkeling van het systeem op het programma.
- Op 1 januari 2023 treedt naar verwachting de Omgevingswet in werking. Deze wet omvat een stevige ICT component. Kort na de zomer moeten de basisfuncties hiervan gereed zijn zodat we de laatste maanden van 2022 kunnen werken aan testen, verbeteren en opleiden.
- Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid in werking getreden die de Wet openbaarheid van bestuur vervangt. In 2022 en 2023 werken we regionaal aan de benodigde koppelingen met de landelijke publicatievoorziening. Daarnaast werken we de komende jaren lokaal aan het bewustzijn en de veranderingen die deze wet van ons vraagt.
- Ook verwachten we eind 2022 een nieuw sociaal intranet te realiseren. De nadruk ligt hierbij op samenwerken en verbinding.
- De vervanging van GisVG Belastingen in 2023 (heffen en innen van belastingen) is onvermijdelijk omdat een wijziging bij het Kadaster ons huidige systeem op termijn onbruikbaar maakt. Daarnaast is het verouderd en biedt niet meer de juiste ondersteuning van onze medewerkers.
- Vervanging telefooncentrale: vervanging van onze telefonie is onvermijdelijk vanwege continuïteit. Door dit regionaal aan te pakken kiezen we daarbij voor regionale harmonisatie en schaalvoordeel.
- De invoering van een pakket voor Grondexploitatie in 2023. Inzicht in grondkosten en grondopbrengsten van ruimtelijke ontwikkelingen is noodzakelijk om de juiste keuzes te maken en beslissingen te nemen. Het huidige systeem biedt niet meer de noodzakelijke functionaliteit om dit goed uit te voeren.

Samenwerking met SSC Leeuwarden en andere partners

Wij hebben onze harde automatisering (apparatuur, netwerk, backups, beveiliging) uitbesteed aan het Shared Service Centrum (SSC) Leeuwarden.

We werken namens Dantumadiel en Noardeast-Fryslân intensief samen met Waadhoeke en de gemeente Leeuwarden (Leeuwarden als *klant* van SSC), Friese Waddeneilanden en de Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid om efficiencyvoordelen te realiseren. Het samen selecteren en invoeren van nieuwe of

vervangende applicaties kan voordelen opleveren en is in principe een vast uitgangspunt binnen de samenwerking.

De governance van deze samenwerking is na evaluatie op onderdelen aangepast en verduidelijkt. Maar het succes wordt niet bepaald door de governance alleen. Het vertrouwen dat de afgelopen jaren door het samen optrekken is gegroeid heeft een minstens even groot effect.

Ontwikkeling risicomanagement en interne controle

Risicomanagement

In 2019 en 2020 is organisatiebreed het financieel risicomanagement geïmplementeerd. Het doel daarvan is om een meer evenwichtige afweging te kunnen maken bij te nemen besluiten door management en bestuur. Dit vindt plaats door in voorstellen naast het beschrijven van kansen en mogelijkheden, meer dan in het verleden het geval was, aandacht te geven aan risico's en mogelijke maatregelen die de risico's beperken. Wordt een besluit genomen en een risico aanvaard dan worden risico's van de Gemeente vervolgens doorgerekend met behulp van een bij veel gemeenten gebruikt model van NARIS, dat voor het bepalen van het weerstandsvermogen in de algemene reserve er rekening mee houdt dat niet alle risico's tegelijk zullen optreden. Er is geconstateerd dat de risico's bij de besluitvorming weliswaar beter in beeld zijn, maar dat het lastig was een compleet en gedegen beeld te krijgen van de risico's tijdens het opmaken van de risicoparagraaf in Naris bij de begroting en de jaarrekening. Inmiddels zijn de eerste stappen gezet om met ingang van de begroting 2023 tot verbetering te komen.

Het afgelopen jaar is een begin gemaakt met een provinciaal initiatief van concerncontrollers om een gezamenlijke risicoanalyse te maken van de verbonden partijen. De eerste resultaten daarvan zijn inmiddels bekend. We verwachten dat hierdoor de paragraaf verbonden partijen in de begroting en de jaarrekening meer inhoud krijgt en dat de gemeentelijke sturing op de verbonden partijen zich verder gaat ontwikkelen.

Ontwikkelagenda control

In 2022 zijn verdere stappen gezet in de interne beheersing van de financiële processen. Concerncontrol gaat het gesprek aan met de vakafdelingen over de met deze processen samenhangende risico's met het doel beheersingsmaatregelen te treffen om te voorkomen dat de risico's leiden tot fouten of nadelen. Het gaat hier bijvoorbeeld om rechtmatigheidsrisico's, het niet volledig in rekening brengen van belastingen of leges, het risico op fraude etc. Deze gesprekken worden gevoerd met alle vakafdelingen die een verantwoordelijkheid hebben voor een financieel proces om te bekijken of de processen in opzet goed geregeld zijn. Om na te gaan of het in de praktijk ook zo werkt worden dossiercontroles uitgevoerd door collega's van medewerkers uit de teams die er uitvoering aan geven. Concerncontrol begeleidt dit, is verantwoordelijk voor de kwaliteitsborging en rapporteert aan het management en de directie over de resultaten. De rapportages worden gebruikt door de accountant om het college te adviseren over de interne beheersing en een conclusie te trekken over de getrouwheid van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de beheershandelingen ten behoeve van de gemeenteraad.

De invoering van de collegeverklaring voor de financiële rechtmatigheid is uitgesteld naar 2023. Het college van BenW moet over 2023 voor het eerst *zelf een verklaring voor de financiële rechtmatigheid afgeven*. De accountant geeft vanaf dat moment alleen een verklaring af voor de getrouwheid en onderzoekt daarbij ook de getrouwheid van de collegeverklaring. De collegeverklaring heeft in 2023 niet alleen betrekking op de financieel rechtmatige toepassing van de regels uit de verordeningen maar ook op de begrotingsrechtmatigheid en mogelijk Misbruik door derden van gemeentelijke voorzieningen. Met name als het gaat om onderzoek naar Misbruik wordt 2023 voor de gemeente een jaar om ervaring op te doen. Concerncontrol bereidt de collegeverklaring voor. Dit vraagt van Control een meer onafhankelijke positie. Daarop heeft de organisatie zich de afgelopen jaren voorbereid door het onder verantwoordelijkheid van de teamleider uitvoeren van de eerstelijnscontroles. Concerncontrol opereert hierdoor al een aantal jaren niet meer in de eerste lijn. Zij opereert in de tweede lijn door vast te stellen of de beheersmaatregelen nageleefd worden en voldoende zekerheid geven en in de derde lijn door te toetsen of de door de teamleider gekozen beheersmaatregelen op basis van opzet, bestaan en werking voldoende zijn. Ook doet zij aanbevelingen aan management en bestuur waar het gaat om de doelmatigheid en efficiency van de processen.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

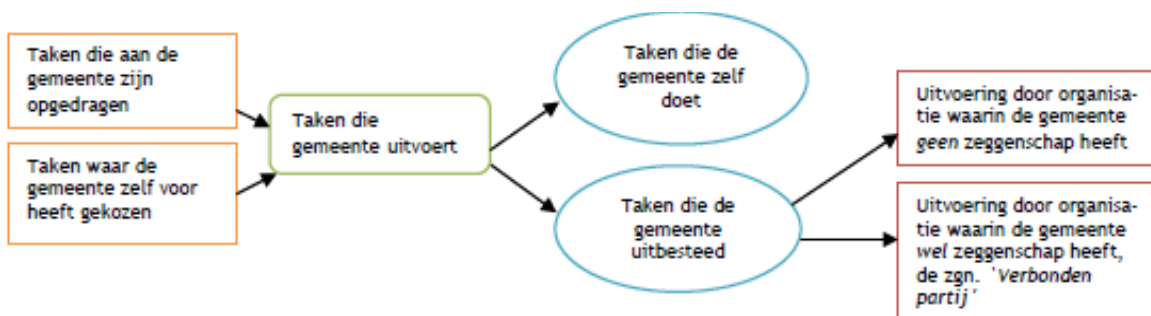
De meeste taken die worden uitgevoerd, zijn wettelijk opgedragen aan de uitvoerende gemeente. Dit betreft bijvoorbeeld de inzameling van huishoudelijk afval en de taken die de gemeente op zich neemt als gevolg van de decentralisatie. Daarnaast bestaan er taken die door de gemeente op eigen initiatief worden uitgevoerd, zoals sport en de exploitatie van gronden. Bij de uitvoering van de verschillende taken maakt de gemeente zelf de keuze om deze zelf te doen, of om de taken te laten uitvoeren door andere partijen.

Bij het maken van de keuzes wordt onder andere gekeken naar de volgende aspecten:

- Kunnen er (bedrijfseconomische) schaalvoordelen worden behaald?
- Wordt bij de uitvoering/dienstverlening een betere kwaliteit/dienstverlening gerealiseerd?

Indien wordt gekozen voor de uitvoering van de taak door een verbonden partij, kunnen daarin twee keuzes worden gemaakt, namelijk:

- De activiteiten worden uitgevoerd door een partij waarin de gemeente geen zeggenschap heeft;
- De activiteiten worden uitgevoerd door een partij waarin de gemeente wel zeggenschap heeft.

Verbonden partij

Er is sprake van een verbonden partij als de gemeente in die organisatie een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Dit is vastgelegd in artikel 1 lid b van het Besluit begroting en verantwoording, waarin staat dat een verbonden partij een privaat- of publiekrechtelijke organisatie is waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Definitie bestuurlijk belang (artikel 1 lid d): zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Definitie financieel belang (artikel 1 lid c): een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Beleidskader

Uit de definitie van een verbonden partij in het Besluit begroting en verantwoording blijkt dat sprake móet zijn van een financieel belang én een bestuurlijk belang. Indien het alleen om een financieel belang of alleen om een bestuurlijk belang gaat, dan is er geen sprake van een verbonden partij.

Overige belangrijke bepalingen zijn:

- Artikel 5 BBV schrijft voor dat verbonden partijen niet geconsolideerd worden in de begroting en in de jaarstukken;
- Artikel 8 lid 3 BBV schrijft voor dat de betrokkenheid van verbonden partijen bij de realisatie van de doelstellingen binnen een programma, moet worden opgenomen in het betreffende programma;
- Artikel 9 lid 2 BBV meldt dat verbonden partijen verplicht moeten worden opgenomen in een aparte paragraaf verbonden partijen. Deze is daarmee onderdeel van de beleidsbegroting en het jaarverslag.

Soorten verbonden partijen

Er zijn twee soorten verbonden partijen, namelijk de publiekrechtelijke verbonden partij en de privaatrechtelijke verbonden partij.

- Publiekrechtelijke verbonden partij
Bij de publiekrechtelijke verbonden partij gaat het om een samenwerking tussen overheden. Een dergelijke partij is opgericht op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Daarin regelen de deelnemende overheden onderling de vertegenwoordiging en de financiële aansprakelijkheid van de deelnemers. In het geval een gemeenschappelijke regeling niet meer aan zijn verplichtingen voldoet, dan zijn deelnemende partijen gezamenlijk verantwoordelijk voor een negatief saldo dat ontstaat.
- Privaatrechtelijke verbonden partij
Van een privaatrechtelijke verbonden partij is sprake als er wordt samengewerkt tussen overheden onderling of tussen overheden en private partijen. De samenwerking is in dat geval geregeld op basis van het Burgerlijk Wetboek.
Bij privaatrechtelijke verbonden partijen wordt onderscheid gemaakt in:
  - Verenigingen;
    - Commanditaire vennootschappen en onderlinge waarborgmaatschappijen;
    - Naamloze vennootschappen;
    - Besloten vennootschappen of stichtingen.

Voorschriften conform BBV

In artikel 15 van het Besluit begroting en verantwoording staat welke informatie er bij de begroting en jaarrekening moet worden gepubliceerd. Het gaat dan om:

- De visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen; zie programma's.
- De lijst van verbonden partijen die wordt onderverdeeld in:
  - Gemeenschappelijke regelingen;
  - Vennootschappen en coöperaties;
  - Stichtingen en verenigingen;
  - Overige verbonden partijen.

In de lijst zal per verbonden partij de volgende informatie worden opgenomen:

- De wijze waarop de gemeente een belang heeft;
- Het verwachte belang van de gemeente aan het begin en het einde van het begrotingsjaar;
- De verwachte omvang van het eigen en vreemd vermogen aan het begin en het einde van het begrotingsjaar;
- De verwachte omvang van het financieel resultaat;
- De eventuele risico's.

Risico's

Bij elke verbonden partij is een kopje opgenomen betreffende het risico dat de verbonden partij vormt voor de gemeente. Doet zich een risico voor, dan is dit bij de verbonden partij vermeld. Geen risico komt tot uitdrukking in een plat streepje - .

Verbonden partijen

Conform de regelgeving vanuit de commissie BBV-artikel 15 BBV lid 1 b geven we de bovenstaande informatie schematisch weer, in een lijst van verbonden partijen.

De gemeente heeft de volgende verbonden partijen.

- Gemeenschappelijke regelingen
  - GR Dantumadiel Noardeast Fryslân
  - GR Veiligheidsregio Fryslân
  - GR Sociaal Domein Fryslân
  - GR Welstandszorg Hûs en Hiem
  - GR Fryske Utfieringstsjinst Milieu en Omjouwing (FUMO)
  - GR Dokwurk
  - GR Mobiliteitsburo Noard East Fryslân
  - GR Recreatieschap de Marrekrite

- Vennootschappen en coöperaties
  - NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland
  - Afvalsturing Friesland (Omrin)
  - Bank Nederlandse Gemeenten
- Stichtingen en verenigingen
  - Stichting Roobol
  - Vereniging van Nederlandse Gemeenten
  - Vereniging van Friese Gemeenten
  - Stichting IJswegencentrale Oostergo
  - Coöperatie Openbare Verlichting Energie Fryslân UA
- Overige verbonden partijen
  - Geen

Gemeenschappelijke regelingen

Centrumregeling Samenwerking Dantumadiel en Noardeast-Fryslân			
Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met centrumgemeente			
Programma's: 1 Ynwenner en Bestjoer			
Openbaar en wijze van belang:			
<u>Openbaar belang:</u>			
De regeling is getroffen ten behoeve van de dienstverlening van de gemeente Noardeast-Fryslân (centrumgemeente) aan de gemeente Dantumadiel (gastgemeente) Staatscourant 63678 8-11-2018). Het college en de burgemeester van de gastgemeente laten door de centrumgemeente in beginsel alle gemeentelijke taken uitvoeren, voor zover deze niet aan anderen zijn opgedragen of overgedragen en als zodanig zijn beschreven in het dienstverleningshandvest zoals bedoeld in artikel 7 centrumregeling.			
<u>Wijze van belang:</u>			
<ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijk belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ De gemeente Noardeast-Fryslân is centrumgemeente, als bedoeld in artikel 8 , vierde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, (art 3 centrum-regeling); ◦ Het college en de burgemeester van de gastgemeente zullen bij afzonderlijk mandaatbesluit de bevoegdheden die samenhangen met de taken zoals vermeld in artikel 4 van de centrumregeling opdragen aan de overeenkomstige bestuursorganen (art 5 centrumregeling). • Financieel belang: <ul style="list-style-type: none"> ◦ In het dienstverleningshandvest wordt de centrumregeling nader uitgewerkt, (art 7 centrumregeling); ◦ In ieder geval wordt geregeld: <ul style="list-style-type: none"> • De uitvoeringskaders; • De kwaliteitseisen van de taakuitvoering; • De verdeelsleutel en de bijdrage van de gastgemeente in de uitvoeringskosten van de centrumgemeente. ◦ Deze centrumregeling is niet verplicht om een begroting of jaarrekening op te stellen. 			
<u>Financieel belang:</u>			
	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2021		
Eigen vermogen	2021	p.m.	p.m.
Vreemd vermogen	2021	p.m.	p.m.
Omvang financieel resultaat jaarrekening 2021, x € 1.000:			
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar):-			

Centrumregeling Samenwerking Dantumadiel en Noardeast-Fryslân

Ontwikkelingen: De raad heeft in de vergadering van 4 juli 2022 toestemming gegeven de centrumregeling per 1-1-2024 op te heffen. Er zal een opheffingsplan worden opgesteld.

Veiligheidsregio Fryslân

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam

Programma's: 1 Ynwenner en Bestjoer en 3 Soarch en Wolwêzen

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De Veiligheidsregio Fryslân is een gemeenschappelijke regeling per 1-1-2014 van alle Friese gemeenten en verzorgt de wettelijke taken op het gebied van veiligheid en gezondheid voor de inwoners van de provincie Fryslân. Activiteiten betreffen o.a. publieke gezondheidszorg, brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, en het beheer van een gemeenschappelijke meldkamer, het zijn van een platform voor samenwerking voor geallieerde diensten en partners etc.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  - Het algemeen bestuur van de regio bestaat overeenkomstig art. 11, lid 1 van de wet, uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten;
  - Het dagelijks bestuur bestaat uit:
    - a. de voorzitter van het algemeen bestuur;
    - b. de voorzitter van de agendacommissie Gezondheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Gezondheid;
    - c. de voorzitter van de agendacommissie Veiligheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Veiligheid.
- De agendacommissie is een bestuurscommissie volgens art 25 Wgr.
- Financieel belang:
  - Voor de verdeling van de kosten wordt als verdeelsleutel gehanteerd het aantal inwoners van de gemeenten volgens de door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevolkingscijfers per 1 januari van het jaar, voorafgaande aan dat, waarvoor de bijdrage verschuldigd is. De deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat de regio te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen.

Financieel belang:

	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2023	1.908	1.963
Eigen vermogen	2023	7.253	6.814
Vreemd vermogen	2023	74.073	81.277

Omvang financieel resultaat begroting: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met centrumgemeente

Programma's: 3 Soarch en Wolwêzen

Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

Alle Friese gemeenten zijn een centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018 aangegaan met als centrumgemeente de gemeente Leeuwarden (Staatscourant 2017 nr. 61128, dd. 24 okt 2017). Het doel is de beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de inkoop ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg en maatschappelijke ontwikkeling doelmatig en kwalitatief hoogwaardig te organiseren met de Friese gemeenten.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  - De gemeente Leeuwarden is een centrumgemeente als bedoeld in art 8 lid 4 Wet gemeenschappelijke regelingen.
  - De centrumgemeente wordt mandaat , volmacht en machtiging verleend door de gastgemeenten om de taken op het terrein van het sociaal domein, waaronder o.a. WMO, Jeugdwet, Participatiewet, namens de gastgemeenten uit te voeren, conform de bepalingen in de gemeenschappelijke regeling.
- Financieel belang:
  - De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet, zoals meest recentelijk vastgesteld door het Centraal Bureau voor Statistiek, op peildatum 1 januari van jaar t-1. Dit geldt voor zowel de uitvoering van taken in het kader van de verplichte wettelijke samenwerking als voor de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet. De totale kosten worden na gecalculeerd en volledig doorberekend aan de deelnemende gemeenten.
  - Voor de paragraaf zijn geen gegevens ontvangen.

Financieel belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2020	p.m.	p.m.
Eigen vermogen	2020	0	0
Vreemd vermogen	2020	0	0

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2020 x € 1.000: 55 positief

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Welstandszorg Hûs en Hiem

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam

Programma's: 5 Wenjen en Omjouwing

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

Het voorzien van de gemeenten in de welstandsadviesing als bedoeld in de Woningwet en adviesing over toepassing van de Monumentenwet.

Welstandszorg Hûs en Hiem

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  - Het algemeen bestuur bestaat uit zoveel leden als het aantal deelnemende gemeenten bedraagt.
  - De raden wijzen hetzij hun voorzitter, hetzij een wethouder van hun gemeente als lid en als plaatsvervangend lid aan.
  - Op grond van artikel 13 van de gemeenschappelijke regeling wordt het dagelijks bestuur benoemd uit het algemeen bestuur.
- Financieel belang:
  - De gemeente is aansprakelijk voor de financiële tekorten bij Welstands-zorg Hûs en Hiem. Bekostiging geschiedt via een jaarlijkse bijdrage op begrotingsbasis en rekeningbasis.

Financieel belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2021	11	10
Eigen vermogen	2021	350	455
Vreemd vermogen	2021	81	136

Omvang financieel resultaat jaarrekening: Jaarrekening 2021 x € 1000: 96

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam

Programma's: 5 Wenjen en Omjouwing

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De FUMO is bedoeld voor de uitvoering van taken en bevoegdheden ten behoeve van de deelnemers op het gebied van het milieu- en omgevingsrecht in ruime zin in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede taken en bevoegdheden op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.

Het openbaar lichaam heeft de volgende taken:

- basistakenpakket: het ten behoeve van de deelnemers uitvoeren van adviserende, voorbereidende en uitvoerende taken die behoren tot het zogenoemde basistakenpakket, zoals opgenomen in Bijlage 1 van de gemeenschappelijke regeling FUMO 2017.
- aanvullend takenpakket (facultatief): het ten behoeve van de deelnemers uitvoeren van niet tot het basistakenpakket behorende adviserende, voorbereidende en uitvoerende taken op het terrein van het milieu- en omgevingsrecht, voor zover de betreffende deelnemer daartoe een besluit heeft genomen;
- adviserende en voorbereidende taken t.b.v. bezwaarprocedures, administratief beroepsprocedures en rechtsgedingen;
- de advisering over en voorbereiding van besluiten op grond van de Wet openbaarheid van bestuur;
- het adviseren over en ontwikkelen van strategische en operationele beleidskaders op het terrein van het milieu- en omgevingsrecht;
- het in stand houden van een Milieualarm-nummer.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)

- Gedeputeerde staten wijzen uit hun midden twee leden aan van het algemeen bestuur.
- De deelnemers (de colleges van burgemeester en wethouders, het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân) wijzen elk uit hun midden één lid aan van het algemeen bestuur.
- Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, de voorzitter inbegrepen, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen, conform artikel 10 van de g.r. Fumo 2017.
- Financieel belang:
  - De kosten van het basispakket wordt toegerekend op basis van het aantal inrichtingen maal een bedrag per type inrichting;
  - De kosten van de overige taken worden toegerekend op basis van de totale inzet van personeel in uren maal een uurtarief.
  - Conform artikel 30 gr. Fumo 2017.

Financieel belang:

	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2023	230	236
Eigen vermogen	2023	1.300	1.300
Vreemd vermogen	2023	4.000	4.000

Omvang financieel resultaat Begroting 2023, x € 1.000: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Dokwurk (Voor 1-8-2021 Leer- werkbedrijf Noardeast-Fryslân)

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam voor Dantumadiel en de gemeente Noardeast-Fryslân

Programma's: 3 Soarch en Wolwêzen en 6 Iepenbiere Romte

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

Het openbaar lichaam behartigt de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van gesubsidieerde arbeid en (arbeid)re-integratie van de doelgroepen die vallen onder de Participatiewet en de Wet Sociale Werkvoorziening (art 3 gem reg). De gemeenschappelijke regeling is aangegaan door de gemeenten Dantumadiel en de voormalige gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. Deze vm. gemeenten zijn opgegaan in de gemeente Noardeast-Fryslân.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  - Het algemeen bestuur bestaat uit twee leden per deelnemende gemeente. De gemeenschappelijke regeling is door de colleges van burgemeester en wethouders aangegaan.
  - Het dagelijks bestuur, door en uit het algemeen bestuur gekozen, is zodanig samengesteld dat elke deelnemende gemeente is vertegenwoordigd, waaronder begrepen de voorzitter en een eventueel lid/eventuele leden buiten de kring van het algemeen bestuur, zoals bedoeld in artikel 14, tweede lid van de Wgr.
- Financieel belang:
  - Iedere deelnemende gemeente verbindt zich in beginsel om de volledige rijksmiddelen (inclusief eventueel bijzondere subsidiecomponenten), voor zover deze zijn bedoeld voor de realisatie van de in artikel 3 van de gemeenschappelijke regeling aan het openbaar lichaam opgedragen taken

Dokwerk (Voor 1-8-2021 Leer- werkbedrijf Noardeast-Fryslân)

en de gemeentelijke bijdrage op basis van de begroting, op tijd en onverkort te voldoen aan het openbaar lichaam.

- De deelnemende gemeenten zullen echter steeds zorg voor dragen dat het openbaar lichaam te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te voldoen.

Financieel belang:

	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2023	425	443
Eigen vermogen	2023	6.592	6.592
Vreemd vermogen	2023	12.285	12.285

Omvang financieel resultaat begroting 2023, x € 1.000: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Bedrijfsvoering organisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met bedrijfsvoeringsorganisatie

Programma's: 3 Soarch en Wolwêzen

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De gemeenten: Achtkarspelen, Dantumadiel, Noardeast-Fryslân en Tytstjerkeradiel en de provincie Fryslân hebben besloten om samen te werken in de regio Noordoost Fryslân op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer en openbaar vervoer, dit om de leefbaarheid in de regio Noord Oost Fryslân te behouden. Daarvoor hebben zij besloten de gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân te treffen (Staatscourant 2017 nr. 16823 dd. 22-3-2017).

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  - De deelnemende gemeenten en provincie nemen het in de begroting van het mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân voor hen geraamde bedrag voor hun gemeente respectievelijk provincie op in hun begroting.
  - Opheffing:
    - De regeling wordt opgeheven wanneer de colleges van twee derde van de deelnemers daartoe besluiten.
    - Het liquidatieplan voorziet in de verplichting van het bestuur van de deelnemende gemeenten en provincie tot het bijdragen in de financiële gevolgen van de beëindiging.
- Financieel belang:
  - Artikel 19 GR Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsburo NOF Stct. 2017-16823;
  - Variabele vervoerskosten op basis van gebruik vertaald in gebruikseenheden;
  - Vaste kosten op basis van aantal leerlingen voor regiekosten op het routevervoer en aantal ritten voor de regiekosten van het vraagafhankelijke vervoer;
  - Vaste kosten van het mobiliteitsbureau voor de deelnemende gemeenten op basis van het aantal inwoners.

Bedrijfsvoering organisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân

Financieel belang:

	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2023	810	834
Eigen vermogen	2023	0	0
Vreemd vermogen	2023	859	869

Omvang financieel resultaat begroting 2023: 0**Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -****Marrekrite****Juridische status:** Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam**Programma's:** 4 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje**Openbaar en wijze van belang:**Openbaar belang:

De Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijke belangen van de colleges, met als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân, rekening houdende met de belangen van natuur en landschap.

De Marrekrite heeft als taak ter behartiging van het openbaar belang:

- Het bevorderen van waterrecreatie
- Het bevorderen van landrecreatie
- Advisering en ontwikkeling (water- en landrecreatie)

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  - Het colleges van Gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten wijzen elk één lid en tenminste één plaatsvervangend lid aan van het algemeen bestuur. De aanwijzing vindt zo spoedig mogelijk plaats.
  - Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vijf andere leden, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen.
- Financieel belang:
  - De geldmiddelen van De Marrekrite worden gevormd door de bijdragen van de colleges en subsidies, schenkingen en overige bijdragen en inkomsten.
  - Voor zover de kosten van De Marrekrite niet worden gedekt door subsidies, schenkingen en overige bijdragen en inkomsten wordt hierin als volgt voorzien: gedeputeerde staten: 45%; colleges van burgemeester en wethouders gezamenlijk: 55%.
  - Het algemeen bestuur stelt de verdeelsleutel vast, op grond waarvan de gezamenlijke bijdrage van de colleges over afzonderlijke gemeenten wordt omgeslagen.
  - De nieuwe bijdrageregeling zal vanaf de begroting 2023 van toepassing zijn. De nieuwe parameters zijn:
    - Domein water: Inwoners: 30%; Meters "steigers": 40%; Meters "damwand": 30%
    - Domein land: Inwoners: 30%; Kilometers fietsnetwerk: 40%; Kilometers Wandelnetwerk: 30%
    - Indexatie van 2%.

Financieel belang:

	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
--	------	------------------------------	--------------------------------

Marrekrite			
Financieel belang	2023	18	20
Eigen vermogen	2023	4.486	4.169
Vreemd vermogen	2023	8.060	7.773

Omvang financieel resultaat begroting 2023, x € 1.000: 5

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Vennootschappen en coöperaties

NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland			
Juridische status: Naamloze vennootschap			
Programma's: Algemene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien			
Openbaar en wijze van belang:			
<u>Openbaar belang:</u> De aanleg, het beheer, het onderhoud, de instandhouding en de exploitatie van centrale antenne inrichtingen met bijbehorende kabelnetten in de gemeente.			
<u>Wijze van belang:</u>			
<ul style="list-style-type: none"> Bestuurlijk belang: Stemrecht op grond van aandelen. 			
<ul style="list-style-type: none"> Financieel belang: De gemeente Dantumadiel bezit 26,5% (2.650 x € 50) van de aandelen in NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland, maar is niet aansprakelijk voor de ontstane tekorten. Bij de jaarrekening 2016 is besloten geen dividend uit te keren. De gegevens over de aandelen is gebaseerd op de jaarrekening 2016 en zijn in 2021 (pagina 69 ev jaarrekening 2021) niet gewijzigd. 			
Financieel belang:			
	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2021	133	133
Eigen vermogen	2021	12.046	13.244
Vreemd vermogen	2020	80.330	113.362

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2021, x € 1.000: 1.197

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Afvalsturing Friesland (Omrin)			
Juridische status: Naamloze vennootschap			
Programma's: Algemene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien			
Openbaar en wijze van belang:			
<u>Openbaar belang:</u> Uitvoeren van de wettelijke taak huishoudelijk en bedrijfsafval te verwerken op basis van contractafspraken met de gemeente. Doelstelling is dit op een doelmatige, milieu hygiënisch verantwoorde manier te doen en preventie en hergebruik van afval actief te bevorderen.			
<u>Wijze van belang:</u>			
<ul style="list-style-type: none"> Bestuurlijk belang: Stemrecht op basis van aandelen. De N.V. heeft 3.001 gewone aandelen A met een waarde van € 450 per stuk en 840 gewone aandelen B. Van de 3001 aandelen A zijn er 3.000 aandelen in bezit van de 			

Afvalsturing Friesland (Omrin)

Friese gemeenten. Eén aandeel A is in handen van de GR OLAF en 840 aandelen B zijn in handen van gemeenten buiten Friesland.

- Financieel belang:

De gemeente Dantumadiel is op twee manieren betrokken bij Omrin, als aandeelhouder en als klant/leverancier van afval. Het aandeel staat op de balans met de historische aanschafwaarde van nul.

Financieel belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2021	0	0
Eigen vermogen	2021	61.055	64.757
Vreemd vermogen	2021	132.770	128.437

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2021, x € 1.000: 4.936

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Juridische status: Naamloze vennootschap

Programma's: Algemeene dekkingsmiddelen, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

Efficiënt betalingsverkeer van gemeenten.

Wijze van belang:

- Bestuur belang:

Stemrecht op basis van aandelen.

- Financieel belang:

Dantumadiel bezit per 31-12-2021 12.285 aandelen, die een belang van € 27.873. vertegenwoordigen (2,50 per aandeel).

Financieel belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2021	28	28
Eigen vermogen	2021	5.097.000	5.062.000
Vreemd vermogen	2021	155.262.000	143.995.000

Omvang financieel resultaat jaarrekening, x € 1.000.000: 236

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Stichtingen en verenigingen

Stichting ROOBOL

Juridische status: Stichting

Programma's: 2 Mienskip

Stichting ROOBOL

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

Verzorgen van het openbaar basisonderwijs zoals beschreven in artikel 46 van de Wet op het Primair Onderwijs in de gemeenten Noardeast-Fryslân, Dantumadiel en Achtkarspelen. In 2019 zijn de statuten aangepast in verband met de wettelijke mogelijkheid tot het realiseren van een samenwerkingschool voor het openbaar en bijzonder onderwijs.

Wijze van belang:

• Bestuur belang:

Deelnemers in de stichting zijn o.a.: de gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel, Noardeast-Fryslân (voormalig Dongeradeel en voormalig Kollumerland c.a.) en zijn omschreven als gemeenteraad in de statuten. Deze gemeenten hebben een belangrijke toezichhoudende functie.

- Op grond van art 6 lid 8 van de statuten heeft het dagelijks bestuur de toestemming nodig van de gemeenteraden voor: het wijzigen van de statuten, het ontbinden van de stichting, het opheffen van de school.
- Daarnaast heeft de gemeenteraad de bevoegdheden: benoemen, schorsen en ontslaan van de leden van de raad van toezicht; de ontbinding van de stichting ingeval van handelen in strijd met de wet en/of ernstige taakverwaarlozing (artikel 24 statuten)

• Financieel belang:

- Artikel 24 lid 3 statuten: Ingeval van ernstige taakverwaarlozing door het bestuur of het functioneren van het bestuur in strijd met de Wpo is de gemeenteraad bevoegd zelf te voorzien in het bestuur van de openbare scholen en zonodig de stichting te ontbinden.
- In het reglement van de raad van toezicht wordt de relatie tussen raad en gemeenteraad uitgewerkt onder goedkeuring van de gemeenteraad. (art 24 lid 4 statuten)
- De raad van toezicht legt jaarlijks (binnen 6 mnd. na het boekjaar) verantwoording af over de uitvoering van taken/ bevoegdheden in het jaarverslag van de stichting en stelt dit beschikbaar aan o.a.: de gemeenteraad. (art 12 lid 5 statuten)

Financieel belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2020	p.m.	p.m.
Eigen vermogen	2020	6.141	5.726
Vreemd vermogen	2020	2.388	2.533

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2020, € 1.000 : -/- 414

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Vereniging van Friese Gemeenten (VFG)

Juridische status: Vereniging

Programma's: 1 Ynwenner en Bestjoer

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De VFG behartigt de belangen voor alle Friese gemeenten, totaal 24.

Wijze van belang:

Vereniging van Friese Gemeenten (VFG)

• Bestuur belang:
Lidmaatschap van de vereniging met stemrecht.

- Financieel belang:
  - De leden betalen contributie
  - De gemeente Dantumadiel € 9K

Financieel belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2021	9	9
Eigen vermogen	2021	p.m.	p.m.
Vreemd vermogen	2021	p.m.	p.m.

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2021: geen gegevens

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

Juridische status: Vereniging

Programma's: 1 Ynwenner en Bestjoer

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De VNG behartigt de belangen voor alle Nederlandse gemeenten.

Wijze van belang:

• Bestuur belang:
Lidmaatschap van de vereniging met stemrecht, conform de statuten.

- Financieel belang:
Conform de statuten betalen de leden contributie.
De contributie voor 2021 betreft: € 31.000

Financieel belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2021	31	31
Eigen vermogen	2021	62.377	63.912
Vreemd vermogen	2021	74.248	79.894

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2021, x € 1.000: 1.124

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Stichting IJswegcentrale Oostergo

Juridische status: Stichting

Programma's: 4 Werk, Bedriuw en Rekreaasje

Stichting IJswegencentrale Oostergo

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De gemeente Dantumadiel, en de gemeente Noardeast-Fryslân. en Leeuwarderadeel hebben een IJswegencentrale opgericht met als doel het organiseren van schaatstochten in de regio bij voldoende ijsdikte.

Wijze van belang:

- Bestuur belang:

De burgemeester van Noardeast-Fryslân is voorzitter van het dagelijks bestuur.

- Financieel belang:

De gemeenten Dantumadiel, de gemeente Noardeast-Fryslân en Leeuwarderadeel geven een bijdrage van 0,045 per inwoner.

Financieel belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2020	0,9	0,9
Eigen vermogen	2020	70	71
Vreemd vermogen	2020	70	71

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2020, x € 1.000: 1

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar: -

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A

Juridische status: Vereniging

Programma's: 6 Iepenbiere Romte

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

Het inkopen van energie (Energie-Diensten) ten behoeve van de deelnemende gemeenten in Fryslân en datgene wat daarmee verband houdt. Het beheer en onderhoud van openbare verlichting (OVL-diensten) en van laadinfrastructuur voor elektrische vervoersmiddelen (Laadinfra-Diensten) ten behoeve van de deelnemende gemeenten in Fryslân. (Artikel 2 Statuten)

Wijze van belang:

- Bestuur belang:

De gemeente Dantumadiel is een gewoon lid van deze vereniging en heeft stemrecht.

De gemeente heeft de plicht om de diensten van de coöperatie af te nemen. Hiervoor moet een overeenkomst worden afgesloten.

- Financieel belang:

De leden van de coöperatie delen in de winst en het verlies van de coöperatie naar rato van de door hen in het betreffende boekjaar afgenomen OVL-Diensten, Energie-Diensten en Laadinfra-Diensten. Deze toekenning heeft plaats bij op door de raad van commissarissen goedgekeurd voorstel van de directie genomen besluit van de algemene ledenvergadering. (Artikel 20 Statuten)

Financieel belang:

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2021	p.m.	p.m.
Eigen vermogen	2021	328	445
Vreemd vermogen	2021	46	53

Omvang financieel resultaat jaarrekening: x € 1.000: 118

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Overige verbonden partijen

Geen

Paragraaf grondbeleid

De afgelopen jaren heeft de coronacrisis tot onzekerheid geleid. Echter is de snelheid van het herstel van de economie boven verwachting. Op het moment is de woningmarkt gespannen. Dit zal op korte en middellange termijn onveranderd blijven. (Outlook grondexploitaties 2022, 2021)

Nota Grondbeleid 2020-2023

In 2020 is de Nota Grondbeleid 2020-2023 door de raad vastgesteld. In de Nota Grondbeleid 2020-2023 zijn de hoofdlijnen van het te voeren grondbeleid vastgelegd. Tevens worden onderstaande doelen nagestreefd:

- Het te voeren grondbeleid aanpassen aan de actuele wet- en regelgeving.
- De raad kaders voor het te voeren grondbeleid vast laten stellen.
- De uitvoeringsplannen baseren op het vastgestelde grondbeleid.
- Het creëren van duidelijkheid over grondverwerving en de uitgifte van gronden.
- Het bieden van inzicht in de wijze waarop grondprijzen tot stand komen.
- Het grondbeleid heeft betrekking op de wijze waarop de gemeente haar instrumenten van grondbeleid zo optimaal mogelijk kan inzetten, om de beleidsdoelstellingen binnen de gemeentelijke programma's te verwezenlijken.

Ten aanzien van het te voeren grondbeleid kiest de gemeente primair voor een actief grondbeleid. In gebieden waar de gemeente invloed wil uitoefenen op de ontwikkeling c.q. het noodzakelijk is om een ontwikkeling conform de gemeentelijke randvoorwaarden te realiseren, is het mogelijk om actief grondbeleid te voeren. In dit geval is het van belang dat het financiële risico op zowel korte termijn als lange termijn aanvaardbaar is. In het geval van actief grondbeleid zal de raad ten alle tijden in kennis gesteld worden.

Grondexploitatiecomplexen

Aan het begin van het boekjaar 2023 zijn de complexen Jagerswei te Broeksterwâld, De Westereen East te De Westereen, Oostersingel te De Westereen en De Bosk te Feanwâlden in exploitatie. In *Tabel 1. Totaaloverzicht grondexploitatiecomplexen*.

is het verloop van de boekwaarde gedurende het boekjaar na actualisatie per grondexploitatiecomplex gespecificeerd. De boekwaarde van de grondexploitatiecomplexen betreft het saldo van de gerealiseerde kosten en de gerealiseerde opbrengsten.

Aan het einde van het boekjaar 2023 zullen de grondexploitaties Jagerswei te Broeksterwâld en Oostersingel te De Westereen afgesloten worden.

Tabel 1. Totaaloverzicht grondexploitatiecomplexen.

Grondexploitatie (bedragen x €)	Afsluiting	Boekwaarde 01-01-2023	Boekwaarde 31-12-2023
Jagerswei, Broeksterwâld	31-12-2023	€ -326.762	€ -136.904
De Westereen East, De Westereen	31-12-2024	€ -615.850	€ -855.704
Oostersingel, De Westereen	31-12-2023	€ 140.309	€ -46.775
De Bosk, Feanwâlden	31-12-2029	€ 692.144	€ 1.064.277
Totaal		€ -110.159	€ 24.894

Winstneming grondexploitatiecomplexen

Op grond van Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient de gemeente bij grondexploitatiecomplexen tussentijds winst te nemen conform de Percentage of Completion-methode. Het uitgangspunt van de Percentage of Completion-methode is de tot en met het huidige boekjaar gerealiseerde kosten en opbrengsten, ten opzichte van de totale kosten en opbrengsten. In *Tabel 2. Winstneming*, is de totale winstneming op basis van de Percentage of Completion-methode na actualisatie per grondexploitatiecomplex gespecificeerd.

Tabel 2. Winstneming.

Grondexploitatie (bedragen x €)	Eindresultaat	PoC- percentage	Totale winstneming
Jagerswei, Broeksterwâld	136.904	100%	€ 136.904
De Westereen East, De Westereen	603.857	83%	€ 499.365

Grondexploitatie (bedragen x €)	Eindresultaat	PoC- percentage	Totale winstneming
Oostersingel, De Westereen	46.775	100%	€ 46.775
De Bosk, Feanwâlden	416.786	45%	€ 187.989
Totaal	€ 1.204.322		€ 871.033

Het te verwachten resultaat van de grondexploitatiecomplexen tezamen bedraagt op basis van de eindwaarde na actualisatie € 1.204.322. Er is geen verliesvoorziening met betrekking tot de grondexploitatiecomplexen gevormd.

In *Tabel 3. Specificatie winstneming.* is de winstneming op basis van de Percentage of Completion-methode na actualisatie per boekjaar en grondexploitatiecomplex gespecificeerd.

Tabel 3. Specificatie winstneming.

Grondexploitatie (bedragen x €)	Totale winstneming	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Jagerswei, Broeksterwâld	136.904	n.v.t.	n.v.t.	-	48.349	15.458	2.296	70.800
De Westereen East, De Westereen	499.365	-	43.472	47.102	49.313	127.394	162.363	69.721
Oostersingel, De Westereen	46.775	-	27.182	-25.057	25.041	-656	9.316	10.950
De Bosk, Feanwâlden	187.989	46.503	18.226	10.785	28.964	45.486	20.544	17.480
Totaal	871.033	46.503	88.880	32.830	151.667	187.682	194.519	168.951

De totale winstneming van de grondexploitatiecomplexen tezamen bedraagt na actualisatie € 871.033. In de voorgaande boekjaren is een tussentijdse winst ten bedrage van € 702.081 genomen. Aan het einde van het boekjaar 2023 zal een tussentijdse winst ten bedrage van € 168.951 genomen worden.

Risico's

Er is geen bestemmingsreserve voor de mogelijke risico's gevormd. Jaarlijks worden de mogelijke risico's geïnteriseerd en gekwalificeerd. Het betreft onder andere het risico van kostenstijging en rentestijging. Tevens is het mogelijk om specifieke risico's aan specifieke grondexploitatiecomplexen toe te kennen. Op basis van de inventarisatie en kwalificatie van de mogelijke risico's wordt een bedrag ten laste van de algemene reserve gereserveerd. In *paragraaf Weerstandsvormogen* zal nader worden ingegaan op de inventarisatie en kwalificatie van mogelijke risico's.

Vaststellingsbesluit

De raad van de gemeente Dantumadiel,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 27 september 2022

gelet op het bepaalde in artikel 190 en 191 Gemeentewet

Besluit:

1. De begroting 2023 vast te stellen.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Dantumadiel in zijn openbare vergadering d.d. 1 november 2022.

De raad voornoemd,
de griffier,

de voorzitter,

M. Jonker

N.L. Agricola